

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 23.06.2023 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 22-185028TVI-TOSL/07

Dommer: Tingrettsdommer Kim Heger

Saken gjelder: Forvaltningsvedtak om tilbakekall av advokatbevilling og forbud mot å yte rettshjelp

Per Danielsen

Advokat Linnéa Tereza Karlberg

mot

Advokatbevillingsnemnden

Advokat Kirsten Berger,
Advokat Per Aleksander Tønnessen

DOM

Saken gjelder gyldigheten av Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022 om tilbakekall av Per Danielsens advokatbevilling etter domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

Konklusjon

Retten har kommet til at Per Danielsen må anses uskikket til å drive advokatvirksomhet og at han har mistet den tilliten som er nødvendig i yrket, jf. domstoloven § 230 første ledd nr.1. Etter dette er Advokatbevillingsnemndens vedtak gyldig, hvoretter Staten ved Advokatbevillingsnemnden blir å frifinne og tilkjennes fulle sakskostnader.

Retten har ikke vært i tvil.

I. Sakens bakgrunn

1. Bokettersynsrapport fra Ernest & Young AS og innstillingen fra Tilsynsrådet

Saksøker Per Danielsen er født 19. desember 1953, og bor og arbeider i Oslo. Han er jurist fra Universitetet i Oslo, og fikk advokatbevilling i 1986. Han har fra 1989 drevet egen advokatvirksomhet gjennom sitt heleide selskap Per Danielsen & Co. AS. Fra 2020 eier Per Danielsen 90 prosent av aksjene, mens hans sønn Håkon Danielsen eier 10 prosent av aksjene. Det er i retten opplyst at selskapets omsetning i 2021 og 2022 var på ca. 24,5 millioner kroner hvert år.

Ved brev av 17. februar 2021 sendte Tilsynsrådet for advokatvirksomhet varsel til Per Danielsen om tilsyn av advokatfirmaet. Bakgrunnen for varselet om tilsyn var blant annet «at Tilsynsrådet den 8.10.2020 mottok en telefon fra Ketil Nikolaisen med informasjon om mulige uregelmessigheter knyttet til din behandling av betrodde midler». Videre heter det i varselet at

Tilsynsrådet har tidligere mottatt henvendelser knyttet til påståtte kritikkverdige handlinger rundt advokatfirmaets salærkrav og håndtering av oppdrag. Som en del av tilsynet vil Tilsynsrådet også se nærmere på advokatforetakets rutiner vedrørende oppdragsavtaler, herunder informasjon til klientene om kostnader, salærberegning, utførelse, mv.

Tilsynet ble gjennomført i juni 2021 av Ernst & Young AS (heretter *EY*), og tilsynsperioden var i det vesentlige 1. januar 2019- 31. desember 2020. Det fremgår av tilsynsrapporten at

Tilsynet har hovedfokus på perioden 1. januar 2019 til 31. desember 2020. Rapporten vil fokusere på selskapets behandling av betrodde midler, advokatselskapets rutiner vedrørende oppdragsavtaler og salærberegning, etterlevelse av bestemmelsene i hvitvaskingsloven av 2018 og konkrete saker Tilsynsrådet for advokatvirksomhet har bedt om.

De «konkrete saker» Tilsynsrådet hadde bedt om at ble nærmere undersøkt var de som i saken her er kalt *Mørk-saken*, *OneCoin-saken* og *Kruse/Nikolaisen-saken*.

Den 14. januar 2022 oversendte EY utkast til tilsynsrapport til Per Danielsen, med oppfordring til bemerkninger. På vegne av advokatfirmaet svarte «managing partner» Håkon Danielsen i brev av 4. mars 2022. Svaret er på 24 sider pluss bilag, og behandler også de konkrete sakene som utkastet til tilsynsrapport behandlet.

Endelig tilsynsrapport ble oversendt fra EY til advokatfirmaet og Tilsynsrådet ved brev av 18. mars 2022, og i oversendelsesbrevet ble advokatfirmaet oppfordret til «å komme med uttalelse i saken». Slik uttalelse til Tilsynsrådet kom ved advokatfirmaets brev av 1. april og 29. april 2022. Advokatfirmaets merknader ble kommentert i brev av 18. mai 2022 fra EY til Tilsynsrådet, hvor revisor konkluderte med at

Tilsynsrapporten har hensyntatt advokatselskapets kommentarer i endelig rapport. Faktum er oppdatert og advokatselskapets kommentarer er inkludert som vedlegg. Advokatselskapets kommentarer inkluderer ikke informasjon eller dokumentasjon som er egnet til å endre bokettersynsrevisors oppfatning eller vurdering av øvrige forhold.

Av tilsynsrapporten fremgår at EY mente å ha funnet blant annet brudd på hvitvaskingsloven, både generelt og ved stikkprøver av tre konkrete saker (*OneCoin*-, *Nguyen Lam Ngoc*- og *Michael Duale*-saken). Vider ble det funnet antatt brudd på bokføringsforskriften ved viderefaktureringen av arbeid utført av Lars Eirik Mørk. Den såkalte *Kruse/Nikolaisen-saken* ble spesielt undersøkt, og det ble konkludert med at «*det har derfor vært uttak fra klientkontoen som er foretatt i strid med advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd*».

I brev av 19. mai 2022 til advokatfirmaet varslet Tilsynsrådet om at bokettersynsrapporten ville bli behandlet i Tilsynsrådets styremøte 2. juni 2022, og advokatfirmaet ble oppfordret til å inngi eventuelle bemerkninger. Advokatfirmaet innga slike bemerkninger i brev av 25. mai 2022.

Forut for Tilsynsrådets behandling ble innhentet oversikt over samtlige disiplinærklager mot Per Danielsen fra de siste årene. Videre ba Tilsynsrådet at advokatfirmaet fremla en samlet oversikt over de rettsprosesser som firmaet har vært involvert i mot egne klienter, og som gjaldt salærkrav og/eller utførelse av oppdrag. Tilsynsrådet ba i første omgang om en oversikt som dekket slike saker i perioden de siste fem årene.

Revisorrapporten, ovennevnte innhentet dokumenter og advokatfirmaets bemerkninger i brev av 4. mars, 1. april, 29. april og 25 mai 2022 ble 2. juni 2022 behandlet i Tilsynsrådets styre. Styrets innstilling ble ferdigstilt 14. juni 2022 og oversendt advokatfirmaet samme dag. Innstillingen omfatter både Per Danielsen og Håkon Danielsen, med slik konklusjon:

Per Danielsen innberettes til Advokatbevillingsnemnden med forslag om tilbakekall av hans advokatbevilling, jf. domstolloven § 225 tredje ledd, jf. § 230 første ledd nr. 1.

Håkon Danielsen innberettes til Advokatbevillingsnemnden med forslag om tilbakekall av hans advokatbevilling, jf. domstolloven § 225 tredje ledd, jf. § 230 første ledd nr. 1.

I Tilsynsrådets innstilling er konkludert med kritikk i flere generelle og konkrete forhold:

- Bruken av Lars Eirik Mørk, og Per Danielsens faktureringsrutiner ved denne bruken
- Forholdet til hvitvaskingsreglene
- Kruse/Nikolaisen-saken
- Per Danielsens mange disiplinærsaker og rettsprosesser mot egne klienter
- Bente Hauge- og Sylvi Christiansen-saken

Tilsynsrådet oppsummerte i sin innstilling:

Forholdene som er omtalt i Ernst & Young AS' bokettersynsrapport 18.3.2022 er samlet sett av en slik karakter at Per Danielsen og Håkon Danielsen må anses uskikket til å drive advokatvirksomhet videre.

Det er avdekket mistanke om underslag av klientmidler, medvirkning til ulovlig rettshjelpvirksomhet, samt svært kritikkverdige faktureringsrutiner som også gir grunnlag for mistanke om grovt bedrageri. Styret mener både Per Danielsen, som eneste regnskaps- og rapporteringspliktige advokat i firmaet og Håkon Danielsen, som «managing partner» og hvitvaskingsansvarlig i firmaet, er ansvarlige for disse forholdene. Per Danielsen og Håkon Danielsen har på hver sine saker, ved sin manglende etterlevelse av sentralt anti-hvitvaskingsregelverk, bidratt til å tilrettelegge for mulig grov økonomisk kriminalitet ved transaksjonsvirksomhet på vegne av klienter som er forbundet med høy hvitvaskingsrisiko.

Gjennom disiplinærklagene, rettssakene advokatfirmaet har vært involvert i og informasjon Tilsynsrådet har mottatt direkte fra tidligere klienter konstaterer styret at Per Danielsen gjentatte ganger, over flere år, har blitt kritisert for sin opptreden overfor klientene og for måten han har organisert advokatvirksomheten sin på.

Per Danielsen og Håkon Danielsen har etter styrets syn mistet den tilliten som er nødvendig i yrket, jf. domstolloven § 230 første ledd nr. 1. Styret mener at vilkårene for å tilbakekalle Per Danielsens advokatbevilling og Håkon Danielsens advokatbevilling er til stede, idet det presiseres at forholdene også nødvendiggjør et slikt tiltak. Det vises til at det er avdekket flere forhold som samlet sett vitner om manglende vilje og/eller evne til å innrette advokatvirksomheten på en måte der det ikke er tvil om at den utøves innenfor

de regler og alminnelige forventninger som gjelder for praktiserende advokater.
(...).

2. Tilsynsrådets politianmeldelse av 3. oktober 2022

Tilsynsrådet fant forholdene i saken alvorlige, og anmeldte Per Danielsen, Håkon Danielsen og Lars Eirik Mørk til politiet ved politianmeldelse 3. oktober 2022. Partene har opplyst at det ennå ikke foreligger noen påtalemessig avgjørelse i saken, og retten ser i sin vurdering ikke hen til at forholdene er politianmeldt.

3. Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022

Som det fremgår ovenfor gjaldt Tilsynsrådets innstilling både Per Danielsen og Håkon Danielsen. Den videre klagebehandling og herværende sak gjelder i det følgende kun saksøker, Per Danielsen.

Advokatbevillingsnemnden behandlet Tilsynsrådets innstilling vedrørende Per Danielsen på møte 6. desember 2022. Per Danielsen møtte og kom med sine merknader.

Forut for møtet i Advokatbevillingsnemnden hadde Per Danielsen innsendt brev av 1. november 2022 med merknader til Tilsynsrådets innstilling. Brevet er på 127 sider med 192 bilag på til sammen 6 640 sider. I tillegg sendte han inn ytterligere kommentarer og bilag i brev av 18. november 2022 og 5. desember 2022.

Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022 er på 27 sider, og har slik slutning:

Advokatbevillingsnemnden tilbakekaller Per Danielsens advokatbevilling, jf. domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

Advokatbevillingsnemnden nedlegger forbud etter domstoloven § 219 tredje ledd mot at Per Danielsen yter retts hjelp i medhold av domstoloven § 218 andre ledd.

Til Advokatbevillingsnemnden hadde Danielsen anført at det forelå en rekke prosessuelle feil ved Tilsynsrådets innstilling, herunder manglende kontradiksjon, manglende innsyn, manglende fristutsettelse, samt habilitetsinnsigelser. Advokatbevillingsnemnden behandlet innledningsvis i sitt vedtak disse innsigelsene, og kom til at det ikke *«hefter feil ved Tilsynsrådets saksbehandling, eller annet som gir grunnlag for å utsette eller avvise saken fra realitetsbehandling»*.

I Advokatbevillingsnemndens vedtak er særlig behandlet følgende punkter:

- Behandling av klientmidler vedrørende Kruse/Nikolaisen-saken
- Arbeid utført av Lars Eirik Mørk

- Hvitvasking
- Disiplinæravgjørelser og rettsprosesser
- Forhold vedrørende tidligere klienter Bente Hauge og Sylvi Christiansen

Advokatbevillingsnemnden fant at det forelå alvorlige kritikkverdige forhold ved hvert av de ovennevnte punkter. Hovedforhandlingen i saken her har i det vesentlige konsentrert seg om ovennevnte punkter, og retten vil nedenfor behandle Advokatbevillingsnemndens premisser nærmere.

Etter en *«konkret og samlet vurdering»* av forholdene i ovennevnte punkter fant Advokatbevillingsnemnden at *«Per Danielsen er uskikket til å drive advokatvirksomhet og har mistet den tillit som er nødvendig i yrket»*. I Advokatbevillingsnemndens pkt. 5, Samlet vurdering og forholdsmessighetsvurdering, heter det:

Gjennom disiplinærklagene, rettssakene advokatfirmaet har vært involvert i og informasjon Tilsynsrådet har mottatt direkte fra tidligere klienter konstaterer Advokatbevillingsnemnden at Per Danielsen gjentatte ganger, over tid, har blitt kritisert for sin opptreden overfor klientene og for måten han har organisert advokatvirksomheten sin på. Som regnskaps-, revisjons-, og rapporteringspliktig advokat i foretaket bærer Per Danielsen en vesentlig del av ansvaret for den overordnede driften i virksomheten, herunder hvilke rutiner som gjelder for klientinntak og oppdragsbekreftelse, rutiner vedrørende håndtering av fri-rettshjelpsaker, fakturering, og annen generell oppdrags håndtering. Nemden finner dette kritikkverdige og lite tillitvekkende.

Som advokat uten fritak fra regnskaps- og revisjonsplikten har Per Danielsen også hatt et generelt og særskilt ansvar for klientmiddelbehandlingen i foretaket og for transaksjoner via advokatfirmaets klientbankkonto. Dette ansvaret gjelder i utgangspunktet uavhengig av hans kunnskap om den enkelte transaksjon som har blitt foretatt. Utførelsen har vært kritikkverdige over tid.

De ulike saksforholdene som er omtalt særskilt ovenfor utgjør samlet sett omfattende brudd på advokatens profesjonelle plikter. De kritikkverdige forholdene er så alvorlige at vilkårene for å tilbakekalle Per Danielsens advokatbevilling er til stede. Advokatbevillingsnemnden legger til grunn at han må anses uskikket til å drive advokatvirksomhet, og at han har mistet den tilliten som er nødvendig i yrket, jf. domstoloven § 230 første ledd nr. 1. De kritikkverdige og alvorlige forholdene nødvendiggjør et slikt strengt tiltak.

Advokatbevillingsnemnden har kommet til at tilbakekall av bevillingen ikke vil være uforholdsmessig i denne saken. Ved denne vurderingen har Advokatbevillingsnemnden lagt vekt på at det foreligger flere kritikkverdige forhold og der enkelte av forholdene har pågått over lang tid. Det vises også til at det fra Danielsens side så langt i prosessen bare delvis har gitt uttrykk for vilje til endringer av de kritikkverdige forholdene og at det derfor er grunn til å anta at de fortsatt pågår.

Danielsen har anført at rutinene er endret. Advokatbevillingsnemnden påpeker at på vesentlige punkter er ikke praksis endret og at Tilsynsrådets forståelse av regelverket er bestridt.

Danielsen kom i nemndsmøtet både med kritikk av egne klienter og motparter i mange av de sakene som Tilsynsrådet bygget sin innstilling på. Dette kan synes å være en vedvarende innstilling fra hans side. Advokatbevillingsnemnden kan ikke se at det er noe grunnlag for Danielsens kritikk og som advokat er det i alle fall han som må ha hovedansvaret for å klargjøre oppdrag og på den måten hindre at det er et grunnlag for slik kritikk fra egne klienter som søker advokatbistand.

Danielsen har videre påpekt at han holdt på i 40 år og han begynte å trappe ned. Det er ikke nødvendig å frata han bevillingen på slutten av hans advokatkarriere. Han har videre anført at det ideelle ikke må bli det godes fiende.

Advokatbevillingsnemnden kan ikke se at det kan sette forholdsmessighetsvurderingen i et annet lys. Gjennom de mange bruddene på advokatskikk hvor Danielsen har satt sine interesser foran klientenes har han vist seg uskikket til å være advokat. Det vises til de grunnleggende advokatetiske reglene i regler for advokatskikk 1.1. til 1.3 som sitert foran i punkt 4.1.

Advokatbevillingsnemnden har videre kommet til at forholdene som begrunner tilbakekallet av advokatbevilling også må anses å gjøre Danielsen uskikket til å yte retts hjelp i medhold av domstoloven § 218 annet ledd nr. 1. Vilåret for å nedlegge forbud etter domstoloven § 219 tredje ledd er derfor oppfylt, og Advokatbevillingsnemnden presiserer at forholdenes alvorlige karakter nødvendiggjør et slikt tiltak. Når det gjelder forholdsmessighetsvurderingen viser Advokatbevillingsnemnden til det som er inntatt i forbindelse med vurderingen av tilbakekallsspørsmålet.

Det er som nevnt ovennevnte vedtak fra Advokatbevillingsnemnden retten skal prøve i saken her.

II. Saksforberedelsen

Det følger av domstoloven § 230 at Advokatbevillingsnemndens vedtak om tilbakekallelse av advokatbevilling etter § 230 første ledd nr. 1 – som saken her gjelder – kan bringes inn for domstolen til full prøving.

Ved stevning og begjæring om midlertidig avgjørelse av 19. desember 2022 fra advokat Linnea Karlberg anla Per Danielsen sak ved Oslo tingrett, med slik påstand:

I midlertidig avgjørelse:

1. Advokatbevillingsnemndens vedtak av 15. desember 2022 skal ikke ha virkning (suspenderes med øyeblikkelig virkning) før endelig dom foreligger.

I dom:

2. Advokatbevillingsnemndens vedtak av 15. desember 2022 kjennes ugyldig/oppheves.

I begge tilfelle:

3. Staten v/Advokatbevillingsnemnden betaler sakskostnadene.

Saksøkte, Staten v/Advokatbevillingsnemnden, tok til motmæle ved rettidig tilsvare av 20. januar 2023 fra Regjeringsadvokaten v/advokat Kirsten Berger. I tilsvaret er nedlagt slik påstand:

1. Begjæringen om utsatt iverksettelse tas ikke til følge.
2. Staten v/ Advokatbevillingsnemnden frifinnes.
3. Staten v/ Advokatbevillingsnemnden tilkjennes sakskostnader

Etter samtale med retten ble partene og retten enige om at saksøkers begjæring om utsatt iverksettelse skal behandles sammen med hovedsaken i hovedforhandling.

Etter ytterligere utveksling av prosesskrift, diverse prosessuelle kjennelser fra tingrett og lagmannsrett, samt avholdelse av planmøte 21. april 2023, ble hovedforhandling holdt i ti rettsdager i perioden 22. mai-6. juni 2023. Per Danielsen møtte med sin prosessfullmektig, advokat Linnea Karlberg og rettslig medhjelper Håkon Danielsen, og avga partsforklaring. Saksøkte møtte ved sine prosessfullmektiger, advokat Kirsten Berger og advokat Per Aleksander Tønnesen fra Regjeringsadvokaten. I tillegg møtte på saksøktensiden spesialrådgiver Jonas Haugsvold fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, jfr. tvisteloven § 24-6 (2), og han avga forklaring.

Det ble under hovedforhandlingen dokumentert fra faktisk utdrag på over 10 000 sider, samt ført 10 vitner. Det vises for øvrig til rettsboken.

III. Partenes anførsler

Saksøkte Per Danielsen har i det vesentlige anført at bokettersynsrapporten fra EY, innstillingen fra Tilsynsrådet og nemndsvedtaket bygger på feil faktum, gal rettsanvendelse og manglende kontradiksjon og saksbehandling av saksøkers innsigelser og merknader. Vedtaket har i stor utstrekning lagt ukritisk til grunn det som fremgår av bokettersynsrapporten og innstillingen, uten selvstendig vurdering. Det er forholdene på tilbakekallstidspunktet som skal legges til grunn, mens vedtaket ser hen til en rekke fortidige forhold som tidligere er rettet opp i.

Hva gjelder Kruse/Nikolaisen-saken har Advokatbevillingsnemnden misforstått faktum. Det foreligger ikke noe «øremerket» beløp, ei heller er det motregnet i øremerket beløp. Pengene på kontoen hos advokatfirmaet tilhørte klienten, Kruse, og advokatfirmaet kunne motregne i beløpet for sitt rettmessige salær.

I saken som gjelder Bente Hauge har Advokatbevillingsnemnden misforstått faktum, og sett bort fra at klient Hauge tilbakeholdt vesentlige opplysninger om retten til fri rettshjelp for Per Danielsen. Også Romerike og Glomdal tingretts dom av 3. mai 2023, hvor Hauge ble frifunnet for Danielsens salærkrav, er feil.

Også i saken som gjelder Sylvi Christiansen har Advokatbevillingsnemnden misforstått faktum. Det forelå en bindende oppdragsavtale. At dom i forlikrådet kom til at hun ikke var forpliktet til å betale Per Danielsens salærkrav, kan det ikke legges vekt på, da denne dommen er åpenbart feil.

Lars Eirik Mørk har ikke på noe tidspunkt drevet med ulovlig rettshjelpvirksomhet etter at han mistet advokatbevillingen. Mørk har vært en form for oppdragstager eller underentreprenør eller medhjelper, som har fakturert advokatfirmaet for sine tjenester, hvoretter advokatfirmaet har fakturert klienten på vanlig måte uten at Mørks timer fremgår. Dette er ikke i strid med hverken bokføringsloven eller domstoloven § 218. Nemnda har feilaktig lagt til grunn at loven skal forstås dit hen at bruk av «andre medhjelpere» kan bare gjelde ansatte. Både Per Danielsen og Lars Eirik Mørk har korrekt løpende registrert sine timer i advokatfirmaets system for timeregistrering, og dermed oppfylt vilkårene i bokføringsforskriften Advokatbevillingsnemnden har helt sett bort fra saksøkers forklaring om en «*blended rate*» ved felles fakturering av hans og Mørks timer.

Før nemndsvedtaket ble advokatfirmaets rutiner i overensstemmelse med hvitvaskingsloven og –forskriften, og Advokatbevillingsnemnden har således bygget på fortidige forhold i sin kritikk. Det foreligger derfor feil i faktum i vedtaket. Uansett er lovens transaksjonsbegrep forstått feil i bokettersynsrapporten, innstillingen fra Tilsynsrådet og nemndsvedtaket, hvoretter det ikke foreligger noe kritikkverdig ved avregning av klientmidler i OneCoin-saken – sammenslåingene av alle kontoene i OneCoin-komplekset er ikke en finansiell transaksjon. Det eneste som skjedde var at advokaten motregnet sitt salær i klientmidlene. Det er heller ikke håndtert penger eller tatt imot penger fra andre på vegne av OneCoin, og det er kun levert ordinære prosess- og rådgivningstjenester. Det er for øvrig heller ikke noe annet kritikkverdig ved bistanden. Økokrims uttalelse om OneCoin er spinkel og grunn.

Alle de rettsaker advokatfirmaet har hatt mot egne klienter er å betrakte som helt ordinære inkassosaker. I vedtaket er feilaktig lagt til grunn at dette er kritikkverdig. Alle advokatfirmaer har salærtvister og inkassosaker mot egne klienter, og det er ikke noe spesielt eller kritikkverdig med saksøkers håndtering av sine egne salærtvister og inkassosaker. Advokatfirmaet har full anledning til å bringe sine salærtvister inn for domstolen, og det er ikke kritikkverdig at klienten på den måten ikke får prøvd salærtvisten gjennom nemndbehandling. Saksøker har ikke flere tvister enn alle andre næringsdrivende som har en omsetning på mer enn 20 millioner kroner per år. For øvrig er de fleste

dommene hvor saksøker ikke har fått medhold feilaktige. Saksøker har uansett innrettet seg etter eventuell kritikk i dommene, og endret oppdragsavtalen.

Det foreligger ingen overfakturering eller uryddige oppdragsinngåelser. Klientene er fakturert for medgått tid.

Fra 2017 frem til i dag foreligger 11 disiplinærfellelser fra tilsynsmyndigheten, og Advokatbevillingsnemnden har i sitt vedtak bygget på disse. Tre av disse kan aksepteres, mens åtte av fellelsene er feil. Advokatbevillingsnemnden har bare lagt fellelsene til grunn uten en selvstendig prøving. Advokatbevillingsnemnden har heller ikke hensyntatt saksøkers dokumentasjon av misforstått og galt faktum i fellelsene. Uansett er det ikke alvorlige forhold saksøker er felt for.

Terskelen for å frata advokatbevilling ligger etter rettspraksis høyt, og i saken her er man langt unna denne terskelen.

Saksøker nedla i prosedyren slik påstand:

1. Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022 kjennes ugyldig og oppheves.
2. Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022 gis utsettende virkning fra domstidspunktet.
3. Staten v/Advokatbevillingsnemnden dømmes til å betale Per Danielsens sakskostnader.

Saksøker, Staten v/Advokatbevillingsnemnden, har i det vesentlige anført at vedtaket er gyldig. Det foreligger ingen feil ved saksbehandlingen, rettsanvendelsen og det faktum Advokatbevillingsnemnden har lagt til grunn. Advokatbevillingsnemnden har også foretatt en forsvarlig forholdsmessighetsvurdering, og riktig konkludert med at det var nødvendig og riktig å tilbakekalle Per Danielsens advokatbevilling.

I tillegg til de mange tidligere disiplinæravgjørelser, er i vedtaket særlig vist til urettmessig håndtering av midler på klientkonto, bruken av Lars Erik Mørk, brudd på hvitvaskingsloven og klanderverdige fakturerings- og inndrivelsesmetoder ovenfor egen klient. Hver for seg og samlet viser dette at det foreligger alvorlige misligheter og omfattende brudd på Danielsens profesjonelle plikter.

Kruse/Nikolaisen-saken viser ulovlig tilbakeholdelse av Nikolaisens midler, ulovlig tilegnelse av midler på klientkonto og kritikkverdig klienthåndtering.

Danielsens hvitvaskingsrutiner har vært mangelfulle i flere år. Det manglet skriftlig arbeidsrutiner, manglende internkontrollrutiner og manglende risikovurderinger. Ved

stikkprøver er avdekket at det foreligger direkte brudd på hvitvaskingsreglene i konkrete saker som i OneCoin-, Duale- og Rondeslottet-saken.

Arbeidet utført av Lars Eirik Mørk er i strid med rettsrådsmonopolet. I tillegg er det ulovlig viderefakturering, villedning av klientene og brudd på bokføringsreglene.

Det foreligger vesentlig overfakturering av egne klienter, i tillegg til aggressiv og kritikkverdig «inkassovirksomhet» mot dem gjennom bruk av rettsapparatet. Det bestrides ikke at advokater kan velge å benytte domstolen, og på den måte unngå disiplinæravgjørelser i salærsaker, men samtidig er Danielsen mange rettssaker mot egne klienter egnet til å svekke advokatstandens anseelse. Videre er hans uryddige og uklare oppdragsinngåelser, med et system med å splitte oppdrag på flere saksnummer, herunder ordningen med «løpende bistand», egnet til å gjøre faktureringen uoversiktlig og tvilsom, jfr. Bente Hauge- og Sylvi Christiansen-sakene.

Det foreligger usedvanlig mange disiplinærfellelser mot Danielsen. Sakene viser et bilde som er relevant i den samlede vurdering etter domstolloven § 230. Til tross for fellelsene har han ikke vist evne og vilje til forbedring; tvert imot mener han at det er disiplinærmyndigheten og domstolen som har tatt feil og/eller misforstått faktum og rettsregler.

Det er nødvendig og forholdsmessig å nå frata Danielsen advokatbevillingen, da han i en årrekke har vist vesentlig avvik fra akseptabel advokatadferd, med omfattende brudd på profesjonelle plikter.

Saksøkte nedla i prosedyren slik påstand:

1. Staten ved Advokatbevillingsnemnden frifinnes.
2. Staten ved Advokatbevillingsnemnden tilkjennes sakskostnader.

IV. Rettens bemerkninger

1. Rettslig utgangspunkt og rekkevidden av domstolens prøvingsrett og -intensitet

Retten skal prøve gyldigheten av Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022, hvor Per Danielsens advokatbevilling ble trukket tilbake i medhold av domstolloven § 230 første ledd nr. 1. Paragrafen lyder:

Advokatbevillingsnemnden kan kalle tilbake en advokatbevilling dersom advokaten:

1. gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å drive advokatvirksomhet, eller som gjør at vedkommende mister den tillit som er nødvendig i yrket,

Vilkårene og terskelen for tilbakekall av advokatbevilling etter domstoloven § 230 første ledd nr. 1 er behandlet i domstolen flere ganger. I Rt-2006-1435 avsnitt 30 heter det:

«Uskikket», «uverdige» og «mister den tillit som er nødvendig i yrket» er meget belastende ordbruk, som peker mot enten misligheter eller et omfattende brudd på profesjonelle plikter.

I LB-2013-31273 heter det:

Det fremgår av domstoloven § 230 første ledd nr. 1 at Advokatbevillingsnemnden kan kalle tilbake en advokatbevilling dersom advokaten gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdige til å drive advokatvirksomhet, eller som gjør at vedkommende mister den tillit som er nødvendig i yrket. Bestemmelsen har form av en generalklausul, og terskelen for å anvende den er høy, jf. Høyesteretts dom i Rt- 2006-1435 avsnitt 30-31 med videre henvisninger til lovens forarbeider. Lagmannsretten kan slutte seg til Borgarting lagmannsretts dom inntatt i RG-2007-1582, der det heter at tilbakekall forutsetter at advokaten «har utvist en opptreden som representerer et vesentlig avvik fra akseptabel advokatferd».

I LB-2020-115147 heter det:

I foreliggende sak er bevillingen tilbakekalt etter § 230 første ledd nr. 1. Bestemmelsen har form som en generalklausul, og terskelen for å anvende den er høy, jf. Rt-2006-1435 avsnitt 31, med videre henvisninger til lovens forarbeider. Etter gjeldende rett er kjerneområdet for inndragning etter § 230 første ledd nr. 1 «økonomiske misligheter og annen uredelighet av økonomisk karakter, men også andre typer straffbare forhold og kritikkverdig opptreden vil kunne falle inn under bestemmelsen», jf. NOU 2015:3, side 144, Advokaten i samfunnet.

I NOU 2015:3 om forslag til ny advokatlov er rettspraksis i tilknytning til domstoloven § 230 første ledd nr. 1 oppsummert slik:

Ved spørsmål om tilbakekall i medhold av domstoloven § 230 første ledd nr. 1 er det i rettspraksis lagt vekt på flere momenter. Domstolene har blant annet lagt vekt på advokatens klanderverdige opptreden, handlingens art og grovhet, omfanget av overtredelsen, i hvilken grad det er tale om gjentatte overtredelser og graden av tillitstap. Er det tale om enkeltstående mindre alvorlige overtredelser, vil mildere disiplinærreaksjoner være en forholdsmessig reaksjon. Ved gjentatte eller alvorlige overtredelser vil tap av bevilling kunne være aktuelt. Hvor omfattende et tillitstap er, både for advokaten selv og for advokat-standen dersom vedkommende får beholde bevillingen, er et viktig moment. Videre har advokatens evne og vilje til forbedring betydning. I rettspraksis er det også lagt vekt på om andre adekvate reaksjoner kan gjøre tilsvarende nytte, og hvor omfattende konsekvenser et tap av bevilling kan få for advokaten. Det er et alvorlig inngrep overfor en advokat å frata vedkommende bevillingen.

Det følger av domstolloven § 230 annet ledd at retten «*kan prøve alle sider av saken*», altså også spørsmålet om bevillingen bør tilbakekalles, jf. Rt-2006-1435 avsnitt 11.

Ved rettens vurdering av hvilket faktum som skal anses bevist, gjelder det alminnelige kravet om sannsynlighetsovervekt, jf. Rt-2010-224 avsnitt 42 og LB-2020-115147, som begge gjaldt tilbakekalling av bevilling etter domstolloven § 230 første ledd nr. 1.

Etter dette skal retten vurdere om Danielsen er uskikket eller uverdigg til å drive advokatvirksomhet, eller om det foreligger forhold som gjør at han har mistet den tillit som er nødvendig i yrket. Ved vurdering av faktum skal vanlig sannsynlighetsovervekt legges til grunn, og i utgangspunktet er det forhold på vedtakstidspunktet det skal ses hen til. Retten legger til grunn at terskelen for tilbakekall av advokatbevillingen etter generalklausulen i domstolloven § 230 første ledd nr. 1 er høy, hvor kjerneområdet er misligheter eller omfattende brudd på profesjonelle plikter, men ikke begrenset til kun dette. Hvorvidt vilkårene er oppfylt beror på en konkret helhetsvurdering, hvor tilbakekall forutsetter et vesentlig avvik fra akseptabel advokatatferd.

2. Betydningen av eventuelle saksbehandlingsfeil forut for vedtaket

Danielsen har anført at det foreligger saksbehandlingsfeil ved bokettersynsrapporten og Tilsynsrådets behandling, blant annet ved at hans innsigelser ikke er tilstrekkelig saksbehandlet.

Når retten har full kompetanse ved alle sider av saken, slik som i saken her, får eventuelle saksbehandlingsfeil forut for vedtaket ikke selvstendig betydning, jfr. Rt-1969-1053, Rt-1994-118 og RG-2013-18. I sistnevnte dom heter det:

Som det fremgår foran konkluderte Tilsynsrådet med at A skulle innberettes til Advokatbevillingsnemnden, og det ble foreslått tilbakekall av hans advokatbevilling. Tilsynsrådet har således ikke truffet noen avgjørelse om å tilbakekalle As bevilling. Allerede av den grunn ville en saksbehandlingsfeil fra Tilsynsrådet eller dets sekretariat være uten betydning.

Uansett har lagmannsretten full kompetanse i forhold til alle sider av saken, slik at eventuelle saksbehandlingsfeil forut for vedtakene ikke får den betydning slike feil ellers kan tenkes å få når domstolene prøver forvaltningsvedtak.

For øvrig har bevisførselen i saken ikke avdekket at det foreligger noen form for saksbehandlingsfeil forut for vedtaket, ei heller ved selve vedtaket. Det vises til ovennevnte gjennomgang i punkt I, hvor det fremgår at Danielsen har innsendt omfattende skriv med bilag til utkast til bokettersynsrapporten (brev av 4. mars 2022), uttalelser forut for Tilsynsrådets styrebehandling (brev av 1. april, 29. april og 25. mai 2022) og uttalelser forut for Advokatbevillingsnemndens behandling (brev av 1. november 2022 på 127 sider

med 192 bilag på til sammen 6640 sider, brev av 18. november og 5. desember 2022). I tillegg møtte han i Advokatbevillingsnemnden og fremla sin sak.

At bokettersynsrapporten, Tilsynsrådets innstilling og vedtaket ikke drøfter og behandler alle Danielsens innsigelser og anførsler, er ikke saksbehandlingsfeil. Nemnden har i vedtaket behandlet Danielsens prosessuelle innsigelser, og konkludert med at «Advokatbevillingsnemnden kan etter dette ikke se at det hefter feil ved Tilsynsrådets saksbehandling, eller annet som gir grunnlag for å utsette eller avvise saken fra realitetsbehandling». Retten er enig i dette.

I saken her har Danielsens prosessfullmektig holdt innledningsforedrag i tre dager, hvor det ble utdelt «saksfremstilling» på 105 sider. Til prosedyren ble utdelt fyldig disposisjon på 179 sider, og Danielsen forklarte seg i én rettsdag fra kl. 09:00 til kl. 17:00. Også saksbehandlingen forut for vedtaket og ved vedtaket var gjenstand for behandling i innledningsforedrag, prosedyren og partsforklaringen.

Etter bevisførselen kan retten ikke se at det foreligger saksbehandlingsfeil forut for vedtaket eller ved selve vedtaket. Saken er godt opplyst for retten.

3. De fire hovedpunkter i Advokatbevillingsnemndas vedtak

Advokatbevillingsnemndas vedtak bygger i det vesentlige på fire hovedpunkter:

- a. Håndtering av klientmidlene i Kuse/Nikolaisen-saken
- b. Bruken av Lars Eirik Mørk
- c. Forholdet til hvitvaskingsreglene, herunder særlig OneCoin-saken
- d. Forholdet til egne klienter, herunder overfakturering, uklare oppdragskontakter, «inkassovirksomheten» mot egne klienter, Bente Hauge- og Sylvi Christiansen-sakene

I tillegg har Advokatbevillingsnemnden ved helhetsbedømmelsen sett hen til antall tidligere disiplinærsaker.

Hovedforhandlingen og bevisførselen har i det vesentlige dreiet seg om ovennevnte punkter, og retten vil nedenfor behandle disse, før retten deretter foretar en samlet helhetsbedømmelse og forholdsmessighetsbedømmelse etter domstolloven § 230 første ledd nr. 1.

a. Kruse/Nikolaisen-saken

Saken for Tilsynsrådet springer ut av et oppgjør og salærhåndtering etter Follo tingretts dom av 7. august 2020, som gjaldt tvist mellom tidligere ektefeller om økonomisk oppgjør etter skilsmisse. Danielsen representerte Anja Kruse i saken. Etter dommen mottok Tilsynsrådet henvendelse fra Kruses motpart i saken, Ketil Nilsen Nikolaisen, vedrørende

mulig uregelmessigheter rundt klientmiddelbehandling hos Danielsen. Nikolaisen var i saken representert ved advokat Hognestad.

I bokettersynsrapporten konkluderte EY med at *«det har vært uttak fra klientkontoen som er foretatt i strid med advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd»*, noe både Tilsynsrådet og Advokatbevillingsnemnden også fant bevist.

Follo tingretts dom av 7. august 2020 gikk ut på et økonomisk oppgjør mellom Kruse og Nikolaisen. Basert på dommen sendte Nikolaisens prosessfullmektig, advokat Hognestad, 20. august 2020 e-post til Danielsen med forslag til gjennomføring av oppgjør. Her heter det:

Nikolaisen setter dermed inn kr. 322 360,- på Danielsens klientkonto 1720.07.11580 innen 25.08.20.

(...)

Nikolaisen har krav på å få eiendommen/skjøtet overført heftelsesfritt.

Et vilkår for utbetaling til Kruse er at skjøtet er tinglyst overført til Nikolaisen og alle heftelser/utlegg på hennes eierandel er slettet. Dette besørges av advokat Danielsen så snart som mulig og senest innen 1 uke etter at Nikolaisen har innbetalt kr. 321 775 til hans klientkonto.

Jeg ber om bekreftelse på at det er enighet om angitt fremgangsmåte.

Til dette svarte Danielsen i e-post samme dag:

Fremgangsmåten aksepteres.

Etter dette ble ovennevnte beløp, NOK 322 360, mottatt på Danielsens klientkonto den 25. august 2020, og Danielsen informerte Kruse om dette samme dag. Imidlertid ble det ikke noe av overskjøtingen av eiendommen til Nikolaisen, og Danielsen har i retten forklart dette med at det overførte beløpet var for lite for å besørge en heftelsesfri overskjøting.

I september 2020 byttet Kruse advokat til advokat Max Henrik Jespersen, som i e-post av 17. september ba Danielsen overføre ovennevnte beløp til hans klientkonto. Etter ytterligere korrespondanse mellom advokat Hognestad, advokat Jespersen og Danielsen, overførte til slutt Danielsen halvparten av beløpet, NOK 160 008, til advokat Jespersens klientkonto. Den andre halvparten tok Danielsen ut av klientkontoen og overførte til driftskontoen som salær.

Da Nikolaisen hverken hadde fått overført eiendommen i overensstemmelse med avtalen av 20. august 2020, ei heller fått tilbake hele det innbetalte beløp på NOK 322 360, henvendte han seg i oktober 2020 til Danielsens forsikringsselskap, Tryg, med krav om dekning av NOK 160 008. Den andre halvparten av beløpet var nå akseptert av advokat Jespersen at

tilhørte Nikolaisen. Etter korrespondanse mellom Danielsen og Tryg, konkluderte Tryg i e-post av 8. januar 2021 at:

Jeg mener at det ble gjort en avtale om disponering av midlene og at midlene må anses for å være øremerket. Mailen fra motpart var veldig tydelig på hva midlene skulle brukes til og hvilke forutsetninger som gjaldt. Det ble bekreftet i mail fra deg at fremgangsmåten ble akseptert. Jeg kan da vanskelig se at det er grunnlag for å hevde at midlene fritt kunne disponeres på en annen måte.

Danielsen mente seg ikke forpliktet til å overføre det resterende beløp til hverken Tryg eller Nikolaisen. Han mente beløpet tilhørte Kruse, at det ikke var øremerket og at han kunne benytte beløpet til motregning av sitt salær. Tryg svarte Danielsen i e-post 12. januar 2021:

Vi mener hele beløpet må returneres til innbetaler i samsvar med det krav han har fremsatt mot oss som sikkerhetsstiller. Vi kan ikke se at det er rettslig holdbart å argumentere for at han skal akseptere å forlike saken på et lavere beløp og viser i den forbindelse til vår tidligere redegjørelse. Vi må derfor be om at du tilbakebetaler det utestående beløpet innen en frist vi kan bli enig med motpart om. Dersom beløpet ikke blir tilbakebetalt vil Tryg måtte betale ut under sikkerhetsstillelsen, jf at det her er et krav direkte mot Tryg som sikkerhetsstiller jf advokatforskriften § 2-6, første ledd og samtidig må vi varsle tilsynsråd om utbetaling jf§ 2-6 fjerde ledd.

Med bakgrunn i at Tryg ikke vil fylle opp igjen din sikkerhetsstillelse for denne type utbetalinger vil ikke din sikkerhetsstillelse lenger oppfylle kravene i § 2-5. Du vil deretter få en frist fra Tilsynsrådet for å bringe sikkerheten i samsvar med§ 2-5 fjerde ledd. Dersom det manglende beløp på sikkerhetsstillelsen ikke innbetales Tryg vil vi måtte gå til oppsigelse av sikkerhetsstillelsen og vurdere å fremme regresskrav mot deg

Etter dette overførte Danielsen det resterende beløpet, NOK 160 351, til Tryg, for viderebetaling til Nikolaisen.

I likhet med bokettersynsrapporten og innstillingen fra Tilsynsrådet, kom Advokatbevillingsnemnden i sitt vedtak til at Danielsens motregning i beløpet på klientkontoen var i strid med advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd, som lyder:

Uttak fra klientbankkonto kan bare foretas for beløp som utbetales til klienten eller for klientens regning og for advokatens tilgodehavende hos vedkommende klient hvor det er adgang til motregning etter de alminnelige regler om motregning. Dersom et innskudd på en klientbankkonto må anses for å være øremerket for et bestemt formål, eller av betaleren er positivt forutsatt videreført til klienten uavkortet, må motregning som hovedregel være avskåret. (...) Beløp som tas ut fra en klientbankkonto, skal ikke overstige vedkommende klients innestående midler på klientbankkontoen.

I vedtaket konkluderte Advokatbevillingsnemnden:

Uavhengig av om det aktuelle forholdet utgjør et straffbart underslag, mener Advokatbevillingsnemnden at Danielsens håndtering av pengene og hans respons på motpartens gjentatte anmodninger om retting er kritikkverdig og i strid med Regler for god advokatskikk (RGA) pkt. 1.3. Advokatbevillingsnemnden legger videre til grunn at Per Danielsen handlinger er i strid med advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd. Advokatbevillingsnemnden kan, i likhet med Tilsynsrådet, ikke se at Advokatbevillingsnemndens vurdering 30.4.2021 (sak 14055) er relevant i denne forbindelse.

Samlet sett fremstår Danielsens handlinger i denne delen av saken som et vesentlig avvik fra det som normalt må forventes av en advokats opptreden. Med en så klar forutsetning for overføringen som den som fremgikk av advokat Hognestads brev, både kunne og burde Danielsen ha håndtert saken helt annerledes. Forholdets alvorlighet forsterkes av at det tok lang tid før Danielsen «erkjente» at det var skjedd en feil og tilbakebetalte beløpet. Advokatbevillingsnemnden konstaterer at Danielsen fortsatt synes å være av den oppfatning at klientmiddelhåndteringen ble håndtert helt korrekt fra hans side – til tross for at den ble avsluttet i tråd med den avtaleforståelsen som motparten og motpartens advokat hadde lagt til grunn helt fra begynnelsen. Etter Advokatbevillingsnemndens syn innebærer dette en risiko for at liknende kritikkverdige handlinger vil oppstå også i fremtiden, noe som trekker i retning av at vilkårene for tilbakekall av hans bevilling er oppfylt, jf. domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

I retten har Danielsen anført at avtalen av 20. august 2020 med advokat Hognestad var «ugyldig» eller led av bristende forutsetninger eller faller inn under avtaleloven § 36. I tillegg anføres at han ble «truet» av sitt eget forsikringsselskap, Tryg, til urettmessig å overføre beløpet. Han har vider anført at beløpet på hans klientkonto tilhørte Kruse, at det ikke var øremerket og at han fritt kunne ta beløpet til dekning av sitt salær.

Etter bevisførselen er retten enig med Advokatbevillingsnemnden i dens konklusjon og premisser. Retten finner det bevist at Danielsen urettmessig har foretatt utakk av klientkontoen i strid med advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd, samt urettmessig holdt tilbake penger som tilhørte Kristiansen.

Retten viser til at beløpet, NOK 322 360, var overført fra Nikolaisen til Danielsens klientkonto i henhold til ovennevnte oppgjørsavtale av 20. august 2020, hvorefter «*et vilkår for utbetaling til Kruse er at skjøtet er tinglyst overført til Nikolaisen og alle heftelser/utlegg på hennes eierandel er slettet*». For retten fremstår det som åpenbart at beløpet ikke tilfalt Kruse før nevnte vilkår var oppfylt – sånn sett kan man godt kalle midlene for «øremerket» til bruk for oppfyllelse av avtalevilkåret. Slik har også advokat Hognestad, advokat Jespersen og Tryg oppfattet avtalen, og retten kan vanskelig se hvordan Danielsen kan være av en annen oppfatning. Danielsens anførsel om at avtalen med advokat Hognestad var «ugyldig» eller led av bristende forutsetninger eller faller inn

under avtaleloven § 36 virker oppkonstruert, og kan uansett ikke medføre at eiendomsretten til beløpet av den grunn gikk over til Kruse; tvert imot skulle i så fall beløpet tilbakeføres til Nikolaisen. Dersom det var slik at oppgjørsavtalen ikke lot seg gjennomføre av en eller annen grunn, medførte ikke dette at Danielsen fikk rett på pengene.

Hvorvidt midlene skal betegnes som «øremerket» eller som tilhørende Nikolaisen, spiller ingen rolle for den rettslige bedømmelse av Danielsens tilegnelse av midlene. Det er på det rene at Danielsen tok NOK 160 008 fra klientkontoen til dekning av Kruses salærforpliktelse. Slikt uttak kan ikke gjøres når pengene tilhører andre eller er øremerket, jfr. advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd. Danielsens tilbakeholdelse av Nikolaisens beløp var urettmessig, og ble først gjort opp via Tryg etter at Tryg truet med å annullere Danielsens advokatforsikring.

Ved dom av 13. desember 2022 fra Follo og Nordre Østfold tingrett ble Danielsens salærkrav mot Kruse satt ned fra NOK 83 623 til NOK 43 623. I premissene heter det blant annet:

Retten mener imidlertid at det foreligger mangler ved Danielsens oppdragsutførelse ved gjennomføring av oppgjør og disponering av pengene på Kruses klientkonto etter at hun hadde byttet advokat. Ved e-post fra advokat Jespersen 17. september 2020 ble Danielsen gjort oppmerksom på at Kruse ikke lenger ønsket bistand fra ham. Oppgjøret etter skifteavtalen var da ikke gjennomført, og det må da ha vært klart for Danielsen at han ikke lenger hadde noen grunn for å sitte på pengene som var overført. At han da ikke overførte pengene - enten tilbake til Kruses eksmann eller til klientkonto hos Kruses nye advokat - medførte et betydelig merarbeid for alle de involverte og innebar etter rettens mening et markant avvik fra forsvarlig rådgivning. (Understreket av herværende tingrett)

Etter dette mener retten at Danielsens urettmessige tilegnelse av beløpet på Kruses klientkonto, samt hele hans håndtering av beløpet innbetalt av Nikolaisen i henholdt til oppgjørsavtalen av 20. august 2020, er et alvorlig brudd på reglene om betrodde midler og et vesentlig avvik fra akseptabel advokatadferd. I LH-2017-183218 kom lagmannsretten til at alene brudd på advokatforskriften § 3-2 fjerde ledd var nok til å miste advokatbevillingen, og i premissene heter det blant annet:

Helt sentralt i advokatlovgivningen er regelverket om klientmidler og regnskap/revisjon. Årsaken er at advokater oppbevarer og forvalter midler på vegne av sine klienter. Advokater nyter i denne sammenheng stor tillit. Både klientene og samfunnet for øvrig er opptatt av at advokater forvalter klientmidler på betryggende måte. Lovgiver har derfor fastsatt strenge regler for behandling av klientmidler, både hvordan pengene oppbevares og krav til regnskapsførsel og revisjon for å kontrollere at disse midlene forvaltes på betryggende måte. Også tilsynsmyndighetene, deriblant Tilsynsrådet, har i sin

kontrollvirksomhet fokus på advokatenes oppbevaring og forvaltning av klientmidler.

b. Bruken av Lars Eirik Mørk

Lars Eirik Mørk, født 1958, har i retten forklart at han er utdannet jurist, og at han frem til 2012 arbeidet som advokat i Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS. Han mistet advokatbevillingen i 2012 som følge av personlig konkurs, hvoretter han fortsatte en praksis som selvstendig juridisk utreder for Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS. Han har videre forklart at han kun har én «klient» – Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS – som han fakturerte gjennom sitt enkeltmannsforetak. Han har i retten opplyst at han fra februar i år er ansatt i advokatfirmaet.

I nemndsvedtaket heter det vedrørende arbeid utført av Mørk:

Nemden mener det fremstår som rimelig klart at Mørks organisering av egen advokat/rettshjelpvirksomhet er ulovlig, og at Per Danielsen også må ha vært klar over dette. Det vises til at lovgiver ikke gjør noe unntak for kravene til organisering av advokat- eller rettshjelpervirksomhet dersom rettshjelpsbistanden kun selges til et annet advokatfirma, slik Danielsen antyder i sitt brev 1.11.2022.

Retts hjelpen som Mørk har solgt via sitt enkeltpersonforetak fremstår både som «stadig» og som «erhvervsmessig», jf. domstoloven § 218. Det vises her til EYs rapport av 18.3.2022 (pkt. 6. Klientforhold der advokatfirmaet har viderefakturert arbeid utført av Lars Erik Mørk), der det fremgår at Mørk hadde inntekter i størrelsesorden NOK 1,3 mill. - 1,9 mill. per år i perioden 2017- 2020. Ettersom Mørk ikke hadde registrert noe rettshjelperforetak, herunder stilt lovpålagt sikkerhet for slik virksomhet, hadde han følgelig heller ikke anledning til å selge rettshjelpstjenester til Advokatfirmaet Danielsen & Co AS fra eget foretak.

(...)

Mørk og Danielsen har i retten fremholdt at Tilsynsrådet og Advokatbevillingsnemndens har feiltolket regelverket og lagt feil faktum til grunn. De mener at Mørks virksomhet er tillatt etter domstoloven § 218 femte ledd om at rettshjelp kan «ytes av enhver», og at det ikke følger av loven at dette gjelder kun ansatte i advokatvirksomheten. De mener således at nemnda tar feil når det hevdes i vedtaket at

Nemnden legger ligger til grunn at dette bare kan gjelde egne ansatte i advokatvirksomheten. Hvis det er snakk om å kjøpe inn tjenester fra selskaper så må det opplyses til klienten. Det vises RGA 3.1.5 siste punktum som er gjengitt foran.

Uansett mener Danielsen og Mørk at Mørk «i praksis» var å anse som en ansatt.

Etter bevisførselen legger retten til grunn at Mørk fra 2012, gjennom sitt enkeltmannsforetak, har hatt som eneste virksomhet å selge juridiske tjenester til Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS. Retten finner det videre bevist at Mørk hverken formelt eller reelt har vært ansatt i advokatfirmaet, ei heller at hans tilknytning til firmaet kan ansees som en form for ansettelse. Danielsen og Mørk har i retten opplyst at han først i februar 2023, etter nemndsvedtaket, ble ansatt i advokatfirmaet.

Spørsmålet er så om Mørks virksomhet er å anse som rettshjelpvirksomhet i strid med rettsrådsmonopolet i domstoloven § 218. Paragrafen lyder:

Den som vil utøve rettshjelpvirksomhet, må ha bevilling som advokat etter § 220. Med rettshjelpvirksomhet menes ervervsmessig eller stadig yting av rettshjelp.

Hva som er rettshjelp i domstoloven § 218 første ledds forstand, er nærmere beskrevet i blant annet av NOU 2002:18 Rett til rett, s. 51:

Som et generelt utgangspunkt omfatter begrepet «rettshjelp» i dl. § 218 i utgangspunktet ethvert arbeid av juridisk art som må antas å kreve juridiske kunnskaper som overstiger de borgere vanligvis har. Det gjelder uansett om en står overfor enkle eller mer kompliserte arbeid, arbeid av stor eller liten verdi mv.

Retten finner det ikke tvilsomt at Mørk gjennom sitt enkeltmannsforetak har drevet ervervsmessig og stadig salg av rettshjelp. Det vises til at ordningen har fungert slik at Mørk foretok juridisk arbeid på de klienter Danielsen ba om, hvoretter Mørk fakturerte Danielsen for medgått tid. Timene på Mørks faktura ble så overført til Danielsens faktura til klienten, hvor Mørks timer der ble ført som Danielsens timer med Danielsens timepris. Mørks timer og timepris fremgikk ikke av fakturaen til klienten.

Imidlertid følger det av domstoloven § 218 femte ledd at «*Rettshjelp kan ytes av enhver i den utstrekning rettshjelpen er nødvendig for å yte god og fullstendig hjelp i annen virksomhet*». Om rettshjelp fra andre enn advokater i advokatfirmaet heter det i Bøhn, Domstoloven, Juridika, note 3 til domstoloven § 218:

En person som er ansatt som rådgiver for sin arbeidsgiver i juridiske saker, behøver altså ikke å ha advokatbevilling eller falle inn under noen av unntaksreglene i § 218, selv om vedkommende gir rettshjelpen lønnet på full tid, og dermed ervervsmessig. En arbeidsgiver, herunder en advokat, et advokatfelleskap eller en rettshjelper, kan fritt velge hvilke kvalifikasjoner vedkommende ser seg best tjent med hos sine juridiske rådgivere. (Understreket av tingretten).

Likeledes heter det i LB-2021-75612:

Det er ikke omtvistet mellom partene i vår sak at både advokater og rettshjelpere kan bruke intern juridisk bistand. Lagmannsretten er enig i dette, og viser kort til at adgangen til å bruke interne hjelpere er forutsatt i domstoloven § 218 tredje ledd. Videre vises til domstoloven § 231 femte ledd, som gjelder organisering av advokatvirksomhet, regulerer hvem som kan drive advokatvirksomhet «på vegne av foretaket», og innebærer at den som skal representere foretaket utad må ha tillatelse. Bestemmelsen er ikke til hinder for bruk av intern bistand, se NOU 2015: 3 side 172:

«Bestemmelsen er ikke til hinder for at det brukes advokatfullmektiger eller andre medhjelpere under utøvelsen av advokatvirksomheten. Forutsetningen er at det er advokaten som opptrer utad, og at det fremstår slik at bistanden ytes fra advokaten»

I LB-2022-33387, heter det om rettshjelp fra andre i advokatfirmaet:

Både advokat og rettshjelper kan følgelig ansette rådgivere for å yte intern juridisk bistand. Bistand til egen arbeidsgiver er ikke ansett som rettshjelp. Lagmannsretten legger også til grunn som uomtvistet at det er alminnelig akseptert at advokatassistenter i tillegg til kontorarbeid utfører mer juss-relatert arbeid, og at det også kan benyttes jusstudenter som praktikanter, som for eksempel gjør kildesøk og annen utredning der.

Basert på ovennevnte rettskilder legger retten til grunn at kun ansatte kan yte intern juridisk rådgivning. Som nevnte var ikke Mørk ansatt i advokatfirmaet, og han har således solgt rettshjelpstjenester til advokatfirmaet i strid med loven. Retten er etter dette enig med vedtaket i at det foreligger brudd på rettsrådsmonopolet.

Ordningen mellom Mørk og Danielsen har vært omfattende. Mørk og Danielsen har i retten forklart at Mørk satt igjen med 40 % av Danielsens timeføring på klienten, og at Mørks enkeltmannsforetak årlig hadde en omsetning på godt over én million kroner på denne virksomheten. Mørk har i retten forklart at denne virksomheten har vært hans fulltidsarbeid fra 2012 og frem til i dag.

Per Danielsen har vært klar over at Mørk ikke har advokatbevilling. Han har videre vært kjent med hvordan Mørk innrettet sin rettshjelpvirksomhet uten å være ansatt i advokatfirmaet. Han har også vært klar over at Advokatfirmaet Danielsen & Co AS regelmessig har mottatt fakturaer fra Mørks enkeltmannsforetak etter at Mørks advokatbevilling ble inndratt, samt at Mørk ikke hadde anledning til å yte rettshjelp gjennom sitt enkeltmannsforetak.

I vedtaket er videre lagt til grunn at Danielsens viderefakturering av Mørks timer er i strid med Regler for god advokatskikk (RGA) pkt. 3.1.5 og 3.3.1. I vedtaket heter om dette:

Dersom Advokatfirmaet Danielsen & Co AS mente det var behov for å kjøpe inn eksterne juridiske tjenester for å løse de enkelte oppdragene – noe det på

generelt grunnlag er vanskelig å se at det var særskilt behov for – mener nemnden at ansvarlig advokat på det enkelte oppdrag hadde en plikt til å få avklart dette særskilt med den enkelte klient på forhånd. Det vises her til RGA pkt. 1.3, pkt. 3.1.5 som gjengis: (...) og pkt. 3.3.1 (...).

Som den profesjonelle part i avtaleforholdet er det advokatens ansvar å formidle betingelsene for utførelsen av oppdraget på en måte som gjør klienten i stand til å forstå dette. Måten faktureringen har skjedd på i denne saken skjulte at det var andre enn Per Danielsen som utførte bistanden. Det er ut fra det opplyste grunn til å tro at klientene verken var kjent med at Mørks advokatbevilling var suspendert, at organiseringen av virksomheten var ulovlig eller at Mørk utførte timesarbeidet til en brøkdel av prisen som Per Danielsen viderefakturerte i eget navn. Dersom klientene hadde vært kjent med alle relevante forhold rundt bistanden og faktureringen av denne, er det grunn til å tro at flere ville benyttet dette som argument for å få redusert advokatens salærkrav og/eller bedt om at oppdraget ble løst på en annen og mer økonomisk hensiktsmessig måte

Saksøktes prosessfullmektig har i retten anført at Mørk og Danielsens ordning med viderefakturering «*representerer avtalebrudd og villedning av klienter*». Til dette har Danielsen vist til at det i advokatfirmaets standard oppdragsavtale heter at «*Også andre i firmaet kan utføre arbeid etter behov*».

Etter bevisførselen er retten enig i nemndens kritikk av Danielsen. Retten viser til Regler for god advokatskikk (RGA) pkt. 3.1.5 om at «*Før en advokat engasjerer en annen advokat, sakkyndig eller andre i anledning av et oppdrag bør klientens samtykke innhentes*». Mørks eksterne juridiske arbeid faller ikke under advokatfirmaets oppdragsavtale, ei heller hadde Danielsens klienter noen grunn til å tro at de fikk – og betalte for – annet enn Danielsens arbeid. Det var Danielsen arbeid klientene søkte og betalte for, ikke Mørks arbeid.

Det er på det rene at Danielsens klienter aldri ble gjort oppmerksom på Mørks eksterne juridiske arbeid. Danielsens viderefakturering av Mørks faktura skjedde ikke bare i Danielsens navn, men også med Danielsens timepris (som er langt høyere enn Mørks timepris til Danielsen), hvoretter det er sannsynlig at klientene betalte langt mer enn de burde. For eksempel kan vises til den såkalte Rondeslottet-saken (20-021306ASD-BORG/01) hvor Danielsens salær ble nedsatt med mer enn 2,5 millioner kroner. Det er dokumentert i herværende sak at Mørk arbeidet og fakturerte mye på saken og at Danielsen viderefakturerte dette i sitt navn og med sin timepris, men at dette først ble kjent etter dommen i lagmannsretten. I dommen heter det:

Dette rokker ikke ved at advokat Danielsen må sørge for at tidsbruken står i et rimelig forhold til oppdraget og arbeidet som utføres. Advokat Danielsen har fakturert en timepris på 3 600 eksklusive merverdiavgift. Fra februar 2019 økte prisen til 3 700 kroner. Når en advokat tar en såpass høy timepris, signaliserer

det at advokaten har høy kompetanse på feltet. Det må forventes å gjenspeile seg i kostnadseffektiv utførelse av arbeidet, jf. Skoghøy, Tvistemål, 3. utgave 2017, side 1357, med videre henvisninger. Ut fra timelistene er arbeidet i all hovedsak utført av advokat Danielsen selv, og ikke av fullmektiger til den lavere timesatsen på 2 200 kroner.

Det er i retten dokumentert at Mørk i perioden 2017-2019 har utført juridisk arbeid i 305 av Danielsens saker, og fakturert Danielsen for dette, som så har viderefakturert klienten til en høyere timepris. Den urettmessige praksisen har således vært systematisert, omfattende og konsekvent.

Ovennevnte praksis er i vedtaket bedømt å være «i strid med bokføringsforskriften § 5-1-1 og § 5-14 og God bokføringsskikk, slik EY forutsetter i sin rapport av 18.3.2022». Retten er enig i dette. Danielsen har i advokatfirmaets timeregistreringssystem ført Mørks timer på seg selv, hvoretter han enkelte dager er oppført med flere timer enn det er timer i døgnet. For eksempel er dokumentert at Danielsen for 3. januar 2018 har ført 41,25 fakturerbare timer på seg selv. Videre vises til at fakturaene til klientene ikke er spesifisert med Mørks timer, noe som er i strid med god bransjepraksis og bokføringsforskriften § 5-1-1. Basert på bevisførselen er Mørks timer – i motsetning til fullmektigers timer på Per Danielsens klienter – konsekvent skjult for klientene.

Samlet sett mener retten at Danielsens rettsstridige arrangement med bruk av Mørk, og måten det er gjennomført på og holdt skjult for klientene, er kritikkverdig og veier tungt i helhetsvurderingen etter domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

c. Forholdet til hvitvaskingsreglene, herunder særlig OneCoin-saken

I bokettersynsrapporten fra EY er konkludert med at:

- Selskapet har ikke skriftlig dokumentert risikovurdering av selskapets forretningsområder, i strid med hvitvaskingsloven § 7. EY har fått opplyst at selskapets risikovurdering er muntlig forankret mellom advokatene i selskapet.
- Selskapet har utarbeidet og vedtatt skriftlige kontroll- og kommunikasjonsrutiner. EY sin gjennomgang av selskapets saksportefølje i del 2.4 av rapporten viser at selskapets arbeidsrutiner ikke er tilpasset virksomheten, noe som er i strid med hvitvaskingsloven § 8 annet ledd.
- EY har gjennomført fire stikkprøver av dokumentasjon og risikovurdering. I utførte stikkprøver har EY ikke funnet tilstrekkelig dokumentasjon på utført kundekontroll eller risikovurdering i noen av de kontrollerte sakene, i strid med hvitvaskingsloven av 2009 §§ 5 til 13 og hvitvaskingsloven 2018 §§ 9 flg. Det er ikke foretatt løpende oppfølging av oppdragene, i strid med hvitvaskingsloven § 9, jf. §§ 21, 24, 25. Det kan også reises spørsmål om en eller flere av transaksjonene skulle vært rapportert til Økokrim etter

hvitvaskingsloven §§ 26 første ledd jf. t tredje ledd og 27. Det vises her til at det er gjennomført transaksjoner med høy risiko for hvitvasking.

På bakgrunn av ovennevnte mente Tilsynsrådet at:

Tilsynsrådets styre konstaterer at tilsynet har avdekket vesentlige mangler ved Per Danielsen og Håkon Danielsens etterlevelse av anti-hvitvaskingsregelverket. Dette gjelder både virksomhetsinnrettet risikovurdering, arbeidsrutiner og etterlevelse av regelverket i konkrete saker. Som selskapets hvitvaskingsansvarlige, og med antatt formelt administrasjonsansvar gitt gjennom stillingstittelen «managing partner», må Håkon Danielsen ta en noe større del av ansvaret for disse manglene.

Innledningsvis bemerker styret at den etterfølgende korrespondansen fra advokatfirmaet og de fremsatte innsigelsene mot EYs forståelse av regelverket, generelt vitner om en svak forståelse, både hos Per Danielsen og Håkon Danielsen, av hva som kreves for å oppfylle kravene i hvitvaskingsloven på en forsvarlig måte. Det forhold at firmaets hvitvaskingsansvarlige ender opp i en situasjon som gir grunnlag for å mistenke ham for selv å gjøre seg skyldig i grov hvitvasking, bekrefter dette inntrykket, jf. advokatbevillingsnemndens vedtak 16.12.2021 og Oslo tingretts kjennelse av 2.2.2022 i saken Håkon Danielsen mot Staten v/ Advokatbevillingsnemnden. Kjennelsen er rettskraftig.

Advokatbevillingsnemndens har i sitt vedtak sluttet seg til ovennevnte, og konkluderer med at også Per Danielsen kan bebreides for «*vesentlige mangler ved advokatfirmaets etterlevelse av anti-hvitvaskingsregelverket*». Danielsen har i retten anført at det ikke forelå mangler i firmaets hvitvaskingsrutiner, kun eventuelle forbedringspunkter, samt at firmaets rutiner uansett var brakt i orden på vedtakstidspunktet. Videre er anført at firmaet sjelden eller aldri har risikofylte oppdrag, samt at tilsynsmyndigheten har misforstått lovens «transaksjons»-begrep.

Etter bevisførselen legger retten til grunn at det i hvert fall ved bokettersynet i juni 2021 forelå flere brudd på de generelle plikter etter hvitvaskingsloven, jfr. ovennevnte konklusjon i bokettersynsrapporten. Retten finner bevist at det ikke var utarbeidet skriftlig risikovurdering etter hvitvaskingsloven § 7, ei heller dokumentasjon på at det vitterlig var utført risikovurderinger (§ 7 nr. 5).

Retten mener at alvorligheten av brudd på hvitvaskingsloven § 7 om manglende risikovurdering må vurderes ut fra advokatfirmaets risikoprofil og håndtering av eventuelle høy-risikoklienter, jfr. hvitvaskingsforskriften (FOR-2018-09-14-1324) § 4-9.

Etter bevisførselen finner retten bevist at det foreligger et klart og alvorlig brudd på hvitvaskingslovens regler om risikovurdering og anti-hvitvaskingsrutiner ved transaksjon i en høyrisiko-sak – den såkalte *OneCoin-saken* – hvor det for retten fremstår som klart at det forelå en konkret og nærliggende hvitvaskingsrisiko.

Det er på det rene at Per Danielsen i februar 2017 ble kontaktet av det britiske advokatkontoret Carter-Ruck på vegne av en Ruja Ignatova med forespørsel om å bistå selskapet OneCoin Ltd og dets søsterselskaper. I bokettersynsrapporten er opplyst at *«Ruja Ignatova omtales i Aftenposten den 11. februar 2017 som grunnleggeren av den digitale valutaen Onecoin»*. I Økokrims trusselvurdering 2020, som er dokumentert i retten, er OneCoin beskrevet slik:

OneCoin fremstår som et pyramidespill knyttet til noe som skal være en kryptovaluta, men er et bedrageri som antas å ha tiltrukket seg nærmere 4 milliarder euro mellom 2014 og 2018 med knytninger til organiserte kriminelle på Balkan.

Saksøkte har videre i retten dokumentert artikkel fra VG av 2. juni 2023 om OneCoin-komplekset og ovennevnte Ruja Ignatova, hvor det heter at *«Hun er en av FBI's ti mest ettersøkte, har utdanning fra Oxford og er mistenkt for å ha lurt småsparere, også i Norge, for mer enn 40 milliarder kroner»*. Videre heter det i artikkelen:

Syv år senere, mens kursen på Bitcoin har steget til himmels, er en rekke av OneCoins ledere i fengsel, utallige fortvilte mennesker har tapt sparepengene sine, og kryptodronningen selv har vært sporløstforsvunnet siden 2017. Det siste året har Ruja Ignatova figurert på FBI's liste over de ti mest ettersøkte personer, siktet for bedrageri og hvitvasking og en rekke andre økonomiske forbrytelser. Også Europol har ført henne opp på sin «ti mest ettersøkte»-liste.

En belønning på inntil en million kroner fra FBI venter den som kan bidra til at kryptodronningen blir tatt.

FBI mener at minst tre millioner personer verden rundt investerte i falske kryptovalutapakker, i det de anser som et av historiens største bedragerier. Minst 13 000 av dem skal ha vært norske.

Danielsen har i retten bagatellisert ovennevnte beskrivelser av OneCoin-systemet, og med styrke fremholdt at Økokrims vurdering er spinkel og mangelfull. Han har videre anført at oppdraget var et normalt prosess- og rådgivingsarbeid.

Danielsen har i retten forklart at han til sammen har fakturert mer enn NOK 11 millioner på OneCoin-engasjementet. Etter bevisførselen har retten vanskeligheter med å forstå hva det egentlig er fakturert for i den størrelsesorden. Danielsen har forklart at han i forbindelse med en reportasje i Aftenposten 11. februar 2017 om OneCoin, skrev et brev til Sparebank Vest og et prosessvarsel til Bjørn Bjørcke vedrørende mulig ærekrenkelsessak, svarte på et brev fra Lotteriilsynet, samt leste en uttalelse fra Lotteriinspeksjonen i Sverige. I tillegg har Lars Eirik Mørk i retten forklart at han *«har leste mye om kryptovaluta og blockchain»*, utarbeidet *«en quiz og noe materiale»* til norske kunder, samt at han *«stod for brorparten av bistanden»* til OneCoin-selskapene.

Det er dokumentert at Danielsen pr. 15. april 2020 hadde registrert fire forskjellige klientreskontroer under OneCoin-paraplyen, med innestående på klientkontoene:

- VAT refund – Oneworld 1 765 200,00
- Flåtteng 364 888,45
- Onecoin 315 138,73
- OneNetw 504 224,29

Det er videre på det rene – og Danielsen har i retten ikke bestridt – at han 15. april 2020 slo sammen alle ovennevnte klientkontoer med kontoen til Oneworld Network FZE og overførte NOK 3 422 931,13 til advokatfirmaets driftskonto. Samme dag betalte advokatfirmaet ut et utbytte på NOK 5 millioner til Per og Håkon Danielsen. I forkant av overføringen til driftskontoen hadde selskapet innestående NOK 2 680 909,43, slik at selskapets transaksjon på NOK 3 422 931,13 sikret nødvendig likviditet for å betale ut utbyttet.

Om ovennevnte transaksjon heter det i bokettersynsrapporten:

Hvitvaskingsansvarlig opplyser om at siden midlene tilhørte samme eier, uten å spesifisere hvem eieren er, og klientene inngikk i samme sakskompleks så slo de klientansvarskontoene sammen. Videre opplyser hvitvaskingsansvarlig, Håkon M. S. Danielsen, om at de forskjellige rettssubjektene henger sammen ved at de har benyttet samme service provider i Bulgaria, hvor OneLife har formidlet OneCoin kryptovaluta, delvis til bruk på OneLife sin handelplattform. Advokatselskapet mener derfor at det er korrekt å slå sammen klientmidlene. Hvitvaskingsansvarlig, Håkon M. S. Danielsen opplyser om at sammenslåing ble initiert av advokatselskapet i forståelse med klienten, uten å spesifisere hvem klienten er. Klientmidlene tilhørende Steinar Flåtteng opplyser hvitvaskingsansvarlig om at sto under Flåtteng sitt navn i sikkerhet for arbeid som ble utført for OneCoin. Flåtteng hadde en klientmiddelsaldo per 1. januar 2018 på NOK 709 043,32. EY har ikke hatt mulighet til å kontrollere hvordan disse pengene er overført til klientkontoen da overførselen forelå for perioden tilsynet dekker. Disse midlene har stått uberørt, bortsett fra godskrevne renter, frem til deler av midlene ble ompostert til Oneworld Network FZE. EY er ikke framlagt dokumentasjon som bekrefter selskapets opplysninger eller at partene har akseptert overføringene. Sammenslåing av klientkontoer medfører at klientansvaret til hver klient ikke fremkommer, i strid med advokatforskriften § 3-6 annet ledd.

Om kontoen «*VAT refund*» har Danielsen forklart at det dreier seg om tilbakebetaling av feilinnbetalt merverdiavgift. Hvorfor beløpet ble overført til advokatfirmaets driftskonto, og ikke tilbakebetalt direkte til klienten, oppfatter retten at Danielsen ikke kan gi tilfredstillende forklaring på. Om kontoen «*Flåtteng*» har Danielsen i retten forklart at Steinar Flåtteng ble brakt inn i saken som en form for konsulent. Imidlertid er det uklart for retten hva han faktisk har gjort. Uansett havnet innestående på «*Flåtteng-kontoen*» på Danielsens driftskonto, uten at retten kan se noen rimelig forklaring på dette.

Etter bevisførselen finner retten bevist at sammenslåingen av alle OneCoin-klientkontoene klart er å anse som en «*transaksjon*» i hvitvaskingslovens forstand, jfr. hvitvaskingsloven § 2 bokstav d. Retten finner det videre klart at befattningen med OneCoin innebar en høy og kjent risiko for hvitvasking, jfr. ovennevnte risikovurdering fra Økokrim. Sammenslåingen av kontoene og overføringen til advokatfirmaets driftskonto savner en fornuftig forklaring, og transaksjonen fremstår ikke som alminnelig forvaltning av klientmidler. Danielsen har fakturert for mer enn NOK 11 millioner på OneCoin-engasjementet, noe som fremstår som påfallende sett i lys av det svært beskjedne arbeid som Danielsen har dokumentert i retten.

Retten er enig i Advokatbevillingsnemndas konklusjon:

Danielsens samlede håndtering av oppdraget for OneCoin er egnet til å reise tvil om advokatens hederlighet og integritet er hevet over tvil, jf. RGA pkt. 2.2. I likhet med Tilsynsrådet, fremstår det for nemnden som uklart hva slags tjenester Advokatfirmaet Danielsen & Co AS egentlig har fakturert for mot nettverket tilhørende OneCoin-komplekset. Faktureringen synes ikke å stå i samsvar med de tjenester som er levert, i form av identifiserbare prosesser som firmaet har deltatt i, skrevne dokumenter, etc. Når Per Danielsen i sitt brev opplyser at advokatfirmaet var leiet inn på fast basis for å imøtegå beskyldninger mot OneCoin, må det også kunne antas at oppdraget gjaldt bistand i forbindelse med selve driften av selskapet, og at det var omfattet av hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c) nr. 5. 4.5.

I Advokatbevillingsnemndens vedtak og i retten er videre behandlet ytterligere tre konkrete saker som kan være håndtert i strid med hvitvaskingsloven, men retten finner ikke grunn til å gå nærmere inn på disse.

Retten mener at Danielsens håndteringen av OneCoin-saken vitner om manglende forståelse for hvitvaskingsreglene, og manglende vilje til å se høyrisiko-saker. Saken blir ytterligere alvorlig ved at den omfatter store beløp, over NOK 11 millioner, som det er vanskelig å gjøre rede for. I Advokatbevillingsnemndens vedtak av 19. mai 2022 i en annen sak, hvor manglende etterlevelse av hvitvaskingsloven § 7 og § 8 medførte tap av advokatbevilling etter domstolloven § 230 første ledd nr. 1, heter det:

Nemnden legger, som Tilsynsrådet, til grunn at advokat (...) ikke har etterlevd hvitvaskingslovens krav til virksomhetsinnrettet risikovurdering og tilpasning av antihvitvaskingsrutiner til egen virksomhet. Det vises her til hvitvaskingsloven § 7 og § 8 annet ledd. Manglene er alvorlige sett hen til foretakets risikoprofil, og at det foreligger høy hvitvaskingsrisiko ved flere av advokatens oppdrag og klienter.

- d. *Forholdet til egne klienter, herunder overfakturering, uklare oppdragskontakter, «inkassovirksomheten» mot egne klienter, Bente Hauge og Sylvi Christiansen-sakene*

I vedtaket er vektlagt at «*det høye konfliktnivået med egne klienter synes å være resultat av mangelfull prosessrisikovurdering, uklare avtaleforhold, høye salær og mangelfull rådgivning til klienter med begrenset betalingsevne*». Det er videre vektlagt «*antallet disiplinærklagesaker, både hva gjelder antallet klager og antallet fellelser, fremstår som uforholdsmessig høyt, og vitner om at advokatvirksomheten ikke er innrettet forsvarlig*».

Disiplinærsaker

I retten er dokumentert oversikt over Danielsens disiplinærsaker, som viser at det i perioden 13. september 2017-30. juni 2022 er innkommet 67 klagesaker på Per Danielsen og hans advokatfirma. Da mange av disse gjelder salærklager fra egne klienter, og da Danielsen imøtegår slike salærklager med søksmål (jfr. nedenfor), er mange av sakene avvist fra klageorganet. Imidlertid har både Jonas Haugsvold fra Tilsynsrådet og leder av Disiplinærnemnden, tingrettsdommer Ruth Louise Osborg, i retten forklart at antall klagesaker og fellelser mot Danielsen er ekstraordinært høyt, og at Danielsen står i en særstilling hva gjelder antall klagesaker og fellelser.

Fra 2017 til februar 2023 er registrert 14 fellelser i Disiplinærnemnden mot Per Danielsen, hvorav 5 endte med «*kritikk*», 5 med «*irettesettelse*» 3 med «*advarsel*» og 1 med nedsatt salær. Tre av disse fellelsene ble påklaget av Danielsen for domstolen, og i Borgarting lagmannsrett dom av 13. desember 2021 kom lagmannsretten – som tingretten – til at de tre vedtakene var gyldige og riktige.

Danielsen har i saken her anført at av de 14 fellelsene så er 11 feilaktige, eller omhandler advokatfirmaets fullmektiger. Han har anført at Disiplinærnemnden har lagt feil faktum og/eller rettsanvendelse til grunn, og at herværende tingrett nå skal prøve gyldigheten av alle fellelsene. Han har detaljert gjennomgått faktum i sakene, og dokumentert korrespondanse tilknyttet sakene. Hans prosessfullmektig har fremlagt disposisjon til innledningsforedraget på 125 sider, hvorav 25 sider gjelder fellelsene i disiplinærsakene, og disposisjon til prosedyren på 179 sider, hvor 40 sider gjelder disiplinærsakene.

Det er i saken her ikke fremkommet opplysninger som tilsier at ovennevnte fellelser er feil. Det fremgår av vedtakene at Danielsen har uttalt seg til disiplinærorganet før vedtak, og at vedtakene var kjent med Danielsens innsigelser. Danielsen hadde full anledning til å bringe fellelsene inn for videre prøving i domstolen, noe han unnlot, bortsett fra i tre saker som han tapte i Borgarting lagmannsrett. Fellelsene gjelder brudd på Regler om god advokatskikk pkt.1.2, punkt. 1.3, punkt 3.1.2, punkt 3.1.6 og punkt 3.3.1, som er sentrale

bestemmelser om yrkesetiske regler som stiller krav til advokatens opptreden og ivaretagelse av klientens interesser og salærberegning.

Retten mener at de mange disiplinærfellelsene har betydning i totalvurderingen etter domstoloven § 230 første ledd nr. 1.

Rettsavgjørelser

Advokatbevillingsnemnda har i saken her anført at Danielsen «*systematisk overfakturerer egne klienter*» og at han «*konsekvent og systematisk*» saksøker klientene for å unngå disiplinærsaker. Nemnda mener Danielsen står i en særstilling når det gjelder antall søksmål mot egne klienter. I vedtaket heter det at:

Det fremstår for nemnden som klart at praksisen med å møte omtvistede salærkrav med rettsprosesser i et utstrakt omfang har vedvart over lengre tid, noe som for øvrig også fremgår av den oversikten over rettsprosesser som Danielsen selv har lagt frem.

Tilsynsrådet innhentet 30 dommer hvor Danielsen var part mot egen klient i salærtvistsaker. Saksøkte har i retten fremlagt til sammen 43 avgjørelser fra perioden mars 2016-februar 2023 hvor Danielsen var part mot egen klient i salærtvistsaker, hvorav 20 avgjørelser er fra februar 2020 og utover. Danielsen har i retten anført at sakene er «*ordinære inkassosaker mot egne klienter*», og at det ikke er noe ekstraordinært ved at han som næringsdrivende av og til må inndrive sitt utestående. Han mener videre at i de sakene hvor han har tapt, har retten lagt feil faktum til grunn.

Det er på det rene at en advokat har full anledning til å drive inn sitt påstått utestående salær mot klienten for domstolen, og at en slik rettslig prosess vil blokkere for salærklage i disiplinærorganene, jfr. HR-2019-1948 og Borgarting lagmannsretts dom av 13. desember 2021 (21-017661ASD-BORG/02). Imidlertid heter det i sistnevnte dom, som gjaldt Per Danielsen, at:

Ut fra en samlet vurdering er lagmannsretten kommet til at advokat Danielsens opptreden slik den er gjennomgått ovenfor, er egnet til «å skade standens og yrkets anseelse».

Vurderingen er gjort ut fra hvordan advokat Danielsens opptreden fremstår utad. Ved å møte salærklagene med saksanlegg, har han avskåret sine tidligere klienter fra en rask og kostnadsfri vurdering av salærets størrelse. Dette er ikke i seg selv ulovlig. Likevel må det forutsettes å være overraskende ut fra orienteringen i oppdragsbekreftelsen om klageadgangen, og samtidig uforståelig for en klient uten juridisk kunnskap når salæret er betalt. Dette er egnet til å etterlate et inntrykk av at advokaten utnytter sin juridiske kompetanse mot en klient, som selv har søkt juridisk bistand hos advokaten i tillit, noe som kan svekke advokatstandens anseelse når motivet ikke forklares på en saklig og korrekt måte. Samtidig benyttes saksanlegget til å legge press

på klienten for å oppnå en minnelig ordning, der det kreves at ikke bare salærklagen, men også disiplinærklagen, trekkes mot reduksjon i salæret

I flere av sakene som er dokumentert for retten er det et gjennomgående trekk at Danielsen fakturerer før klienten har signert noen oppdragsavtale og før klienten er klar over at det faktureres. I flere av sakene har Danielsen tatt kontakt med potensiell klient via *Tjenestetorget.no*, og sendt og besvart noen e-poster. Det kan som eksempel vises til dom av 18. september 2022 fra Follo og Nordre Østfold tingrett, hvor Danielsen hadde saksøkt sin klient Skarderud med krav om betaling av påstått salær på kr. 10 062. I dommen heter det:

Hvordan advokat Danielsen, vel vitende om Skarderuds spørsmål om pris, trodde at hun – ved å sende over dokumentene – mente å gi ham et advokatoppdrag mot ukjent betaling, er uforståelig for retten. En slik tolkning av e-posten vil etter rettens syn føre til et urimelig resultat og være i strid med lojalitetsplikten i kontraktsforhold.

(...)

Retten har etter dette kommet til at Advokatfirmaet Danielsen & Co. ikke hadde rimelig grunn til å tro at det var inngått avtale om advokatoppdrag med Skarderud. Skarderud må derfor frifinnes for betalingskravet.

Likeledes kan vises til saken om Sylvi Christiansen, som er omhandlet i vedtaket. Hun hadde 9. februar 2021 lagt ut en forespørsel om advokat på *Tjenestetorget.no* vedrørende «naboterror». Danielsen sendte samme dag kl. 23:14 e-post til Christiansen:

Hei, Vi har lang erfaring med slike saker, og hjelper deg gjerne. Bare ta kontakt. Hva er det siste som har skjedd?

Christiansen svarte ikke på e-posten, hvoretter Danielsen i e-post av 11. februar 2021 kl. 06:35 skrev:

Når kan du svare?

Christiansen svarte i e-post 11. februar 2021 kl. 09:26:

Hei Per Danielsen

Beklager at jeg ikke har svart.

Jeg vet faktisk ikke om jeg har rett til fri rettshjelp.

Vet ikke hva som gjør at man kan få det, for om jeg skal betale full pris har jeg ikke råd til advokat i det hele tatt.

For ovennevnte e-postutveksling fakturerte Danielsen NOK 2 300.

I e-post 12. februar 2021 kl. 07:56 skrev Danielsen at «*Vi finner ut av det med forsikringen for deg, vi er vant til det*», og fakturerte NOK 575 for den e-posten.

Den 14. februar 2021 kl. 08:43-15:53 er det seks korte e-poster mellom Christiansen og Danielsen:

Christiansen: Hei, Jeg er så elendig på data så å sende på mail vet jeg ikke hvordan jeg gjør når jeg har fått alt i papirform

Danielsen: Hvis du ikke har scanner, kan du sende dem i posten eller komme innom med dem så vi kan ta en prat samtidig. Vil du?

Christiansen: Hvor holder du til da egentlig?

Danielsen: St. Olavs gt. 21C ned mot Pilestredet i sentrum. Passer det 14.00 i morgen?

Christiansen: Jeg bor i Sarpsborg så det blir litt kort varsel

For ovennevnte e-postutveksling fakturerte Danielsen NOK 3 450.

Den 16. februar 2021 kl. 07:41 svarte Danielsen i e-post «*Fint, ring meg gjerne på onsdag*», og fakturerte NOK 575 for den e-posten.

I e-post av 17. februar 2021 svarte Christiansen: «*Om jeg skal betale for noe vil jeg gjerne vite det så jeg ikke får en ublid overraskelse*», og Danielsen fakturerte NOK 1 725 for mottagelse av denne e-posten.

Den 8. mars 2021 oversendte Danielsen oppdragsbekreftelse, og 9. mars 2021 sendte han faktura på NOK 11 500, hvoretter Christiansen i e-post 9. mars 2021 svarte:

Hei

Og takk for tilbakemelding. Jeg har ikke noe mulighet til å gjøre noe med dette håpløse problemet fordi jeg rett og slett ikke har råd til alle omkostningene.

Hva gjør jeg for å finne ut om jeg har noen mulighet til å få dekket noe av alle utgiftene dette vil komme på? Tar dere betalt for alle e-mail dere svarer på alle telefonsamtaler, post dere bruker tid på å lese o.l.? Har jeg noen mulighet til å "vinne" saken? Litt vanskelig å forstå alt som står i mailen syns jeg.

Etter mottagelse av fakturaen klaget Christiansen til Tilsynsrådet, hvoretter Danielsen 16. mars 2021 skrev til Christiansen:

Vi har i dag fått melding om at du har klaget på oss??

Hvorfor det – det er jo ikke noe å klage på før vi har fått vite om du får forsikringsdekning eller ikke. Vil du at vi skal forsøke å få forsikringsdekning eller ikke? Da må du i tilfelle trekke klagen, så hjelper vi deg slik vi har lovet.

Hvis vi ikke får hjulpet, er systemet slik at vi vil ta ut forliksklage mot deg for å forfølge kravet vårt. Da vil du ikke få forsikringsdekning, dessverre. Da må du betale alt selv. I slikt tilfelle vil klagen din bli avvist fordi klageordningen

ikke behandler saker som står for domstolen, altså Forlikrådet. Hva velger du å gjøre?

Tre dager senere, den 19. mars 2021, tok Danielsen ut forliksklage mot Christiansen, med krav om betaling av NOK 11 500. I prosesskrift til forlikrådet 9. april 2021 krevet Danielsen ytterligere NOK 7 125.

Forlikrådet avsa dom 7. desember 2021, hvor Christiansen ble frifunnet for kravet. Forlikrådet fant at det ikke var inngått noen avtale mellom partene, og at Christiansen *«har svart tidlig i prosessen at hun ikke hadde råd til å bruke advokat uten fri retts hjelp. Hun har også protestert dagen etter at hun mottok oppdragsavtalen»*. Danielsen forfulgte saken for Søndre Østfold tingrett, Borgarting lagmannsrett og Høyesterett, som alle avviste saken.

Etter bevisførselen mener retten at ovennevnte viser kritikkverdig fakturering før oppdragsinngåelse, manglende klargjøring for klienten at det blir fakturert, oververfakturering, samt kritikkverdig press i brevet av 16. mars 2021 om å trekke klagen til Tilsynsrådet. For Christensen må faktureringen og forfølgelsen for domstolen helt til Høyesterett ha fremstått som et svært lite tillitsvekkende møte med advokat. Retten er enig i Advokatbevillingens vedtak: *«Etter nemndens syn innebærer den samlede håndteringen fra Danielsens side brudd med det alminnelige prinsippet nedfelt i RGA pkt. 1.3 om at en advokat skal opptre saklig og korrekt»*.

Retten viser videre til saken om Bente Hauge, som også er omhandlet i vedtaket. Hauge tok kontakt med Danielsen ved e-post 7. september 2021 vedrørende en mulig «ærekrenkelsessak». Bakgrunnen for henvendelsen var advokatfirmaets markedsføring på egen hjemmeside, hvor det er angitt: *«Ta gjerne kontakt med oss for en uforpliktende samtale eller send oss en e-post»*. Hauge benyttet advokatfirmaets firma-mail ved henvendelsen, og kontakten og ønsket er fra Hauge angitt slik i første e-post:

Vedlagt oversendes dokument jeg ønsker å snakke med deg om i morgen.

Hauges e-post inneholdt en nokså kortfattet beskrivelse av problemstillingen. Det var telefonkontakt mellom Hauge og Danielsen den 8. september 2021, hvoretter Danielsen svarte i e-post 9. september 2021:

Takk for praten. Jeg har lest det du har sendt.

...

Umiddelbart er mitt inntrykk at det her er noe å gå videre med, antagelig mot kommunen også avhengig av hvordan krenkelsene er brukt.

...

Til vårt register trenger vi ditt fulle navn, din privatadresse, ditt personnummer og mobilnummer.

Hauge svarte i e-post samme dag:

Jeg må få et kostnadsoverslag på hva en dypere vurdering koster (...) Jeg har allerede søkt «fritt rettsråd», men det fikk jeg avslag på (i går) grunnet at de økonomiske vilkårene ikke var oppfylt

I e-post 9. september 2021 ba Danielsen om forskudd på NOK 15 000, og dagen etter opprettet han en sak på Hauge som het «*Løpende bistand*».

For ovennevnte e-poster fakturerte Danielsen til sammen NOK 14 950.

I slutten av september viste det seg at Hauge likevel fikk fritt rettsråd fra Statsforvalteren på 10 timer, og Danielsen oversendte oppdragsbekreftelse den 5. oktober 2021. Han registrerte da en ny sak på Hauge, som het «*Ærekrenkelse*», i tillegg til «*Løpende bistand*». Samme dag sendte han e-post til Hauge om at

Det lille bidraget på ti timer er brukt opp. Overskytende faktureres etter vanlige satser, som du ikke kan begynne å protestere mot først etter at vi har gjort mye jobb for deg. Det som kom oppi det hele, gjaldt et lite bidrag med fritt rettsråd du skaffet og endrer ikke hovedregelen du er kjent med – vi fakturerer etter vanlige satser ellers. Vi aksepterer lav sats på ti timer, men ikke mer enn det.

Samme dag, den 5. oktober 2021, sendte han faktura til Hauge på NOK 28 031,25 vedrørende registrerte sak «*Løpende oppdrag*», samt faktura til Statsforvalteren på NOK 6 781.

Hauge bestred fakturaen i e-post av 6. oktober 2021, hvoretter Danielsen svarte 11. oktober 2021 at «*Du synes i farten å blande sammen to oppdrag – det generelle oppdraget og oppdraget dekket etter regler for fri rettshjelp*». Det er på det rene at Hauge aldri har gitt Danielsen to oppdrag.

Etter ytterligere fakturaer til Hauge, sendte Danielsen 29. november 2021 e-post med emneordet «*prosessvarsel*», hvor det heter blant annet:

Totalt blir beløpet du skylder kr. 60.100,- dersom du betaler i dag. Rentene vil fortsette å løpe helt frem til du betaler. Dersom du kan være interessert i å finne en forliksløsning, hører vi gjerne fra deg.

Danielsen brakte saken inn for Romerike og Glåmdal tingrett. I dom av 3. mai 2023 fra Romerike og Glåmdal tingrett ble Hauge frifunnet for ethvert salærkrav fra Danielsen. Retten fant oppdeling av Huges sak på «*Løpende bistand*» og «*Ærekrenkelse*» som en «*oppkonstruert inndeling*». Videre kom retten til at det ikke var inngått noen avtale om advokatbistand ut over 10 timer fritt rettsråd fra Statsforvalteren:

Det bemerkes videre at saksøker heller ikke har sannsynliggjort, eller engang vist til, at det på dette tidspunktet skal ha vært avklart noe om de vesentlige vilkårene i en slik avtale, herunder pris, tidsperspektiv, vurdering av saken og dens omfang, eller annet som naturlig vil være avgjørende for en privatperson for man går videre med et advokatoppdrag/en rettslig tvist.

(...)

Etter dette er retten ikke i tvil om at Danielsen ikke hadde grunnlag for å fakturere mer enn det som det frie rettsrådet ga anledning til, og som er fakturert og dekket.

Retten mener at ordningen med å fakturere på siden under «*løpende bistand*» i tillegg til hovedsaken, der det åpenbart bare er ett oppdrag, er kritikkverdig. På den måten kunne han fakturere både Statsforvalteren og Hauge, uten at Hauge ble gjort kjent med dette. Retten er enig i Tilsynsrådet og Advokatbevillingsnemnden i at dette er en svært kritikkverdig ordning i strid med Regler for god Advokatskikk (RGA) pkt. 1.3.

Etter bevisførselen er retten enig med vedtaket i at det foreligger flere kritikkverdige forhold rundt Danielsens oppdragsinngåelse og faktureringspraksis.

Bevisførselen har vist at Danielsen har et mønster hvor han fakturerer for påstått bistand i saker hvor det ikke foreligger noe oppdrag, eller har fakturert ut over uttrykkelig avtale. I tillegg til ovennevnte saker om Bente Hauge og Sylvi Christiansen kan vises til dom av 11. oktober 2022 fra Søndre Østfold tingrett. Også i den saken hadde Danielsen tatt kontakt via Tjenestetorget.no. I dommen heter det:

Retten bemerker for øvrig at Danielsen den 10. januar 2020 har fakturert Sjøberg for innledende korrespondanse da han tok kontakt via Tjenestetorget. Danielsen opplyste på ingen måte om at han ville ta betalt for disse innledende undersøkelsene. Sjøberg har også uttalt at hun ikke trodde Danielsen skulle ta seg betalt for arbeid utført før oppdragsavtalen ble signert 13. januar 2020. Særlig sett i lys av at det er Danielsen som tar kontakt med Sjøberg for å tilby sine advokattjenester på Tjenestetorget, finner retten at det heller ikke foreligger avtalerettslig grunnlag for å kreve betalt for undersøkelsene før oppdragsavtalen ble signert.

Også i dom av 25. oktober 2022 fra Oslo tingrett hadde Danielsen tatt kontakt med klienten via Tjenestetorget.no. Også i denne saken brakte Danielsen sitt salærkrav inn for retten, og krevde NOK 193 343,75. Retten kom til at Danielsen ikke hadde noe salærkrav:

Brekken fikk oversendt oppdragsbekreftelsen 26. mai 2020. I oversendelseposten bes Brekken inngi «eventuelle kommentarer» innen tre dager. I epost av 29. mai 2020 viste Brekken til at hun allerede hadde betalt 15 000 kroner og gjentok uttrykkelig at hun var «økonomisk avhengig av forsikringsdekning» for å «kunne fortsette saken». Retten er enig med Brekken i at dette må forstås som en aksept med forbehold om forsikringsdekning for ytterligere kostnader. Når advokat Danielsen i sitt svar 2. juni ikke tydelig

presiserer at all bistand forut for en forsikringsrelevant tvist likevel ville bli krevet dekket fullt ut av Brekken, må Advokatfirmaet Danielsen & Co i henhold til alminnelige avtalerettslige prinsipper anses bundet av Brekkens forutsetninger.

Også i dom av 15. november 2022 fra Sør-Rogaland tingrett hadde Danielsen tatt kontakt med klienten via Tjenestetorget.no. Også i denne saken brakte Danielsen sitt salærkrav inn for retten, og krevde NOK 118 593,75. Retten kom til at Danielsen ikke hadde noe salærkrav:

I ettertid har advokatfirmaet delt opp saken og sendt fakturaer på tre forskjellige saker, benevnt henholdsvis tingrettssak – aksjeinvesteringer, rettsforlik og refinansiering på fakturaene. Eventuelle krav relatert til tingrettssak og rettsforlik, som skjedde i 2017, har advokatfirmaet i løpet av klientforholdet vurdert som foreldet. Når det gjelder saken advokatfirmaet har omtalt som refinansiering, legger retten til grunn at det for klientene fremdeles er svært uklart hva advokatfirmaet søkte å gjøre for de. Slik oppsplitting som advokatfirmaet har valgt å gjøre, har ikke vært tilstrekkelig forankret eller omforent med klienten, herunder er det ikke sendt nye oppdragsavtaler for de aktuelle oppdragene. Det har også gjort det svært krevende for klienten å følge med på hva som er avtalt, hvilket arbeid som faktisk er utført og hva som er påløpt av totale kostander til enhver tid. Totalt er det fakturert 118 593,75 kroner, hvorefter en relativt stor andel av beløpet er minstesatsfakturering knyttet til mail til/fra klient eller lignende. Samlet er det rettens klare inntrykk at advokatfirmaet Danielsen ikke lojalt har fulgt opp klientens interesser i denne konkrete saken, og at det foreligger klar overfakturering.

Også i dom av 25. november 2022 fra Oslo tingrett hadde Danielsen tatt kontakt med klienten via Tjenestetorget.no. Også i denne saken brakte Danielsen sitt salærkrav inn for retten, og krevde NOK 36.504,20. Retten kom til at Danielsen ikke hadde noe salærkrav.

Videre vises til Ringerike, Asker og Bærums dom av 22. februar 2022, hvor Danielsen krevde NOK 23 718,75 fra tidligere klient, men klienten ble frifunnet:

På bakgrunn av den innledende korrespondansen mellom partene kan det ikke konstateres at advokat Danielsen, på dette tidspunktet, hadde berettigede forventninger om at avtale var inngått. E-postene viser at Alemayohu ønsket forsikringsdekning, at Danielsen ønsket kontrollen over korrespondansen med forsikringssselskapet, samt at Danielsen ønsket opplysninger om kravets størrelse, bakgrunnen for kravet og hvem motparten var. Dette er typiske sonderinger som gjøres i tiden før det inngås avtale om advokatbistand mellom en advokat og en privatperson.

Likeledes heter det i dom av 11. juni 2019 fra Asker og Bærum:

Advokatfirmaet Danielsen & Co AS har fakturert totalt kr 151 687,50 for arbeid med husleietvist og forsikringsdekning. Mathilde Spåtind Riis har betalt

kr 15 106,25, og forsikringsselskapet har betalt til sammen kr 85 950. Tvisten gjelder differansen på kr 50 631,25.

(...)

Retten finner bevist at det var en grunnleggende forutsetning for Riis at advokatbistanden skulle dekkes av rettshjelpsforsikringen, og at advokat Danielsen var kjent med den.

(...)

Han var klar over de faktiske forholdene og forutsetningene for avtalen, og at han ikke hadde grunnlag for å kreve Riis for mer enn det som var avtalt og betalt.

I Eidsivating lagmannsretts dom av 16. mars 2020 kom lagmannsretten til at Danielsen ikke kunne fakturere klienten for «salær forut for første møte med advokaten».

I tillegg til ovennevnte avgjørelser er under hovedforhandlingen vist til 17 dommer i perioden 2016-februar 2023 hvor Danielsens salær er satt ned, også etter tvisteloven § 3-8. Et gjennomgående trekk ved dommene er at domstolen finner at salæret er vesentlig for høyt sammenlignet med tid og kvalitet, jfr. for eksempel Ringerike, Asker og Bærum tingretts dom av 3. februar 2023, hvor det heter:

Samlet sett etterlater saken et nokså entydig inntrykk av at det er overfakturert, det vil si at klienten er blitt belastet for mer enn faktisk medgått tid i strid med avtalen mellom partene. Under enhver omstendighet foreligger det etter rettens vurdering et åpenbart misforhold mellom oppdraget og arbeidet som er utført for klienten og det salær advokaten hevder å ha krav på.

Til ovennevnte dommer har Danielsen stort sett anført at retten har misforstått eller lagt feil faktum til grunn eller foretatt gal rettsanvendelse. Han har også vist til at det finnes saker hvor han har vunnet frem mot egen klient, og at alle sakene kun viser ordinær inkassovirksomhet.

Retten er ikke enig i dette. Etter bevisførselen kan retten vanskelig legge annet til grunn enn at Danielsen har bemerkelsesverdig mange dommer mot seg om overfakturering, fakturering uten oppdrag og fakturering ut over avtale. Han har i retten ikke kunnet gi noen fornuftig forklaring på hvorfor prosessvirksomheten til Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS i de siste årene i så stor grad er mot egne klienter.

Retten viser også til at Danielsens prosesser mot egne klienter synes å være aggressiv, med skarp tone og svært korte frister. Det er i retten dokumentert et «Prosessvarsel», datert 9. mai 2022, som er opplyst å være firmaets standard prosessvarsel der klienten har klaget på salæret, hvor det heter:

Vi ber om å få svar senest i morgen. Høres intet innen nevnte frist, varsles at rettslige skritt vil kunne bli innledet uten ytterligere varsel, med fremsettelse av dertil hørende saksomkostningskrav.

Videre heter det i prosessvarselet:

Vi synes det er leit at du fremmer klage uten å forsøke å finne løsning på forhånd og ber om at klagen trekkes. Det hadde vært fint hvis vi kunne blitt enige om et forlik slik at begge parter slipper risiko ved eventuell rettssak. Har du et rimelig forslag til forlik?

Danielsens hyppige bruk av prosessvarsel mot egne klienter, hvor det samtidig oppfordres til å komme med tilbud om betaling, fremstår ikke i overenstemmelse med god advokatskikk. Fremgangsmåten kan oppfattes av klienten som utilbørlig press og innbyr til uberettiget betaling.

Videre kan vises til disiplinærsak av 30. mai 2022, hvor Danielsen ble tildelt en advarsel. Klienten hadde klaget på Danielsens salær, hvorefter Danielsen skrev til klienten blant annet:

Jeg har i mine mer enn 30 år som advokat aldri opplevd så useriøs og ubehøvlet opptreden som fra dere.

Da vil dere nok bli stilt i et veldig dårlig lys pga måten dere oppfører dere på.

Dere har ikke vist oss noen tillit. Oppførselen har vært bølle og rå

Det vil derfor være fornuftig av dere å betale den rimelige faktura vi har avregnet, og gå videre og forsøke å bygge opp nødvendig tillitsforhold med bistand fra deres nye advokat, som forhåpentligvis kan gi dere nødvendig veiledning i å bygge tillit. Dere mangler åpenbart noe der. Det viser klart den elendige taklingen av samarbeidet med oss dere har utvist. Samarbeidet har vært styrt av ordre og forsøk på økonomisk diktat fra deres side, alt helt motsatt av det som bygger tillit.

Videre vises til disiplinærsak av 21. desember 2018, hvor Danielsen ble meddelt kritikk og plikt til å tilbakebetale salær til klienten. Danielsen hadde i den saken skrevet til klienten at

Kravet vil bli rettslig forfulgt for det tilfelle at det ikke etterkommes så raskt friste er ute. (...) Hvor mye reduksjon i vårt krav må dere ha for å trekke klagen?

I ovennevnte sak vedrørende Sylvi Christiansen, hvor Christiansen klaget på Danielsens faktura av 9. mars 2022, heter det i svar av 10 mars 2022 fra Danielsen

Vennligst slutt med denne deprimerende forhåndsdommen og unødvendige kritikken. La oss prøve skaffe deg hjelp, det er jo i din egen interesse.

Som nevnt ovenfor ble Christiansen frifunnet for ethvert betalingskrav fra Danielsen.

V. Oppsummering og konklusjon

Bevisførselen har vist at Danielsen gjentatte ganger over flere år i disiplinærsaker og i rettssaker mot egne klienter har blitt kritisert for opptreden mot egne klienter, overfakturerings og fakturerings uten oppdrag. Retten er enig i denne kritikken. De såkalte «Tjenestetorget-sakene» som er behandlet ovenfor, viser etter rettens mening at Danielsen har en fremgangsmåte hvor han urettmessig krever klienten for salær, for deretter straks å sende prosessvarsel og å bringe saken inn for retten. Hans prosesser mot egne klienter synes å være preget av en aggressiv tone og med korte tidsfrister. En slik fremgangsmåte kan naturlig nok bli oppfattet av klienten som uforståelig, aggressivt og skremmende. Retten finner fremgangsmåten klart i strid med god advokatskikk (RGA punkt 1.1. til 1.3), og viser et omfattende og langvarig brudd på profesjonelle plikter og vesentlig avvik fra akseptabel advokatadferd.

Retten finner videre bevist at klientmiddelbehandlingen i ovennevnte Kruse/Nikolaisen-saken var sterkt kritikkverdig og et alvorlig brudd på reglene om behandling av klientmidler.

Retten mener at klientmiddelbehandlingen og transaksjonen i ovennevnte OneCoin-sak viser et alvorlig brudd på hvitvaskingsloven og vesentlig avvik fra profesjonelle plikter og akseptabel advokatvirksomhet.

Advokatfirmaets og Per Danielsens langvarig bruk av Lars Eirik Mørks eksterne rettshjelpetjenester, og måten dette ble holdt skult for klienten og samtidig viderefakturert klienten med forhøyet pris, er brudd på bokføringsloven, domstollovens regler om lovlig advokatvirksomhet og Regler for god advokatskikk (RGA). Forholdet gikk over mange år, og må anses som et vesentlig avvik fra god advokatskikk og etablert bransjepraksis.

Retten har forståelse for at Danielsen ønsker å ta til motmæle mot vedtaket, og at han med styrke må anføre at det ikke foreligger noe kritikkverdig fra hans side ved de forhold som vedtaket er bygget på. Det kan i denne sammenheng også være forståelig at han velger å anføre at de mange disiplinær- og rettsavgjørelser som har gått ham imot er bygget på feil faktum, misforståelser og/eller gal rettsanvendelse. Imidlertid har bevisførselen vist at han – til tross for de mange disiplinær- og rettsavgjørelser som har gått ham imot – gjennom mange år ikke har vist evne eller vilje til å endre sine kritikkverdige kontor-, fakturerings- og klientbehandlingsrutiner, jfr. NOU 2015: side 145 hvor det heter at «*advokatens evne og vilje til forbedring*» har betydning i spørsmålet om tilbakekall av advokatbevillingen. At han har endret oppdragsavtalen etter kritikk, har ikke medført at han har endret den kritikkverdige praksisen.

I forholdsmessighetsvurderingen har retten sett hen til at tap av advokatbevillingen vil ramme Danielsen hardt, men det er i saken ikke fremkommet opplysninger som tilsier at et slikt tap vil ramme Danielsen urimelig hardere enn det som ellers følger av tap av

advokatbevillingen. Det samlede bildet av forholdene behandlet i vedtaket viser at det ikke er tale om enkeltstående, mindre alvorlige overtredelser, men derimot vedvarende vesentlig avvik fra akseptabel advokatadferd. Det er bevist gjentatte klanderverdige handlinger og brudd på profesjonelle plikter, som medfører et omfattende tillitstap for Danielsen. Det vil også medføre et alvorlig tillitstap for advokatstanden dersom Danielsen får beholde bevillingen.

Advokater er avhengig av tillit som bare kan oppnås når advokatens hederlighet og integritet er hevet over tvil. Det å påse at man selv innretter sin virksomhet i overensstemmelse med gjeldende regler, ligger klart innenfor de krav som må oppstilles for advokater. Per Danielsen har ikke innrettet sin virksomhet i Advokatfirmaet Danielsen & Co. AS etter disse kriterier.

På bakgrunn av ovennevnte har retten kommet til at Advokatbevillingsnemndens vedtak er gyldig. Retten finner at Danielsen må anses uskikket til å drive advokatvirksomhet, og at han har mistet den tilliten som er nødvendig i yrket, jf. domstoloven § 230 første ledd nr. 1. De kritikkverdige og alvorlige forholdene nødvendiggjør tilbakekall av advokatbevillingen.

VI. Danielsens begjæring om utsatt virkning av vedtaket

I stevningen har Per Danielsen begjært utsatt virkning av vedtaket, og saksøker har også i retten nedlagt påstand om at «*Advokatbevillingsnemndens vedtak av 6. desember 2022 gis utsettende virkning fra domstidspunktet*». Retten forstår saksøker dit hen at han begjærer utsatt iverksettelse av vedtaket inntil det foreligger rettskraftig dom i saken. Dette betyr at han krever å få praktisere som advokat inntil endelig rettskraftig dom foreligger.

Det følger av domstoloven § 230 første ledd siste punktum at «*Retten kan beslutte at vedtaket ikke skal ha virkning før det er avsagt dom eller endelig dom foreligger*». Hverken loven eller dens forarbeider sier noe om hvilke momenter retten skal ta hensyn til når den etter begjæring vurderer om iverksettelsen av vedtaket eller en ikke rettskraftig dom skal utsettes. Imidlertid viser rettspraksis at det er særlig alvorligheten i forgåelsene det ses hen til ved avgjørelsen av om det skal gis utsatt iverksettelse eller ei, jfr. for eksempel LB-2005-28442.

Retten viser til at umiddelbar iverksettelse av vedtaket er hovedregelen etter gjeldende rett, og at et unntak fra hovedregelen krever en særskilt begrunnelse.

På bakgrunn av sakens alvorlige karakter, jfr. ovennevnte oppsummering, kan saksøkers krav om utsatt iverksettelse etter domstoloven § 230 første ledd siste punktum ikke tas til følge.

VII. Sakskostnader

Per Danielsen har tapt saken fullstendig, og skal dekke motpartens sakskostnader fullt ut, jfr. tvisteloven § 20-2 (1) og (2). Retten har vurdert om unntaksbestemmelsen i § 20-2 (3) bør komme til anvendelse, men kan ikke se at så er tilfelle. Saken var ikke tvilsom, ei heller kan saksøkte bebreides for at det kom til sak.

Saksøktes prosessfullmektig, advokat Kirsten Berger, har innlevert omkostningsoppgave på til sammen NOK 895 600. Per Danielsens prosessfullmektig, advokat Linnéa Karlberg har innlevert omkostningsoppgave på til sammen NOK 5 541 375, hvorav Per Danielsen krever NOK 724 300 for eget arbeid.

Retten mener advokat Bergers omkostninger er rimelige og nødvendige, og legger omkostningsoppgaven til grunn.

DOMSSLUTNING

1. Staten ved Advokatbevillingsnemnden frifinnes.
2. Per Danielsens begjæring om utsatt iverksettelse tas ikke til følge.
3. Per Danielsen dømmes til å betale sakskostnader til Staten ved Advokatbevillingsnemnden med NOK 895 600 innen to uker fra forkynnelse av denne dom.

Retten hevet

Kim Heger

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.